

Samvirke

Protestantisk kloster

På Danmarks
nordspids

Moderne kulsviere

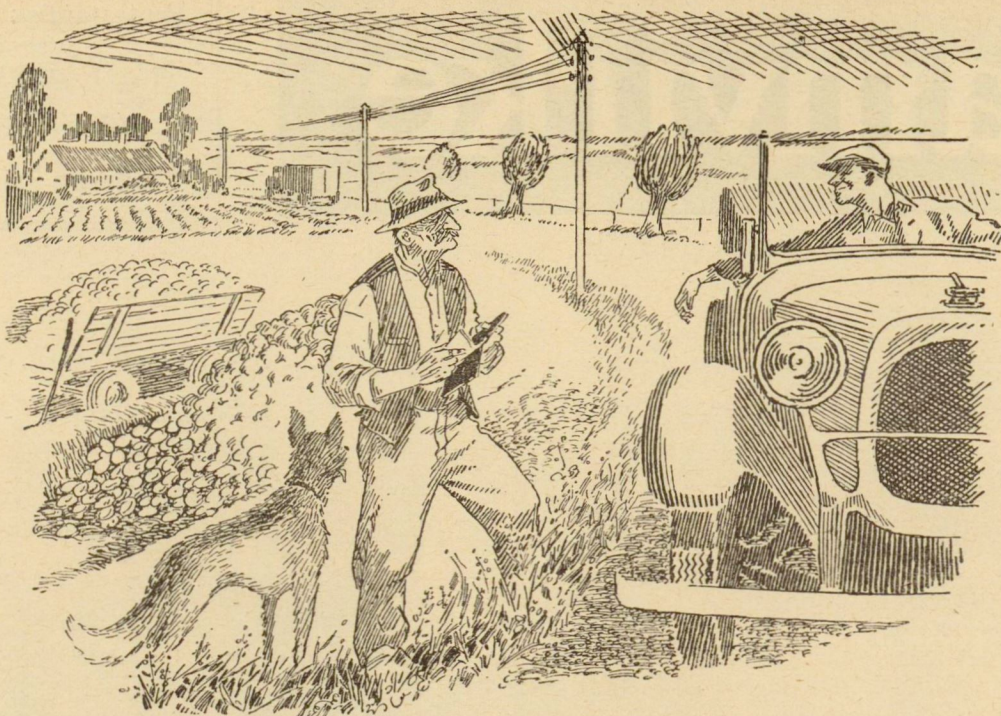
15. november 1956 - 29. årgang nr. 20 - Oplag A

Fjort ved havet

Alex Secher-65

På vagt i klitten. Tegning af Alex Secher.

ANDELSBANKEN - naturligvis...

- Hov, Niels, hvor skal du hen med den fart?
- Jeg skal til byen og se på den nye Bukh-traktor, og jeg har travlt, så derfor tog jeg den gamle H.G.F. i dag.

- Ja, I unge har altid et farligt kissejav, i min ungdom tog vi den mere med ro; men når du alligevel skal til byen, kan du så ikke lige ordne noget for mig. Jeg solgte et par kvier i går, og jeg er ked af at gå med pengene. Tag lige og sæt dem i banken for mig.

- Det skal jeg nok, Ole, men hvor skal jeg gå hen med dem?

- Det var da også noget at spørge om, i Andelsbanken, naturligvis! Hvilken anden bank kan der være tale om?

- Nåh ja, der er da flere banker og sparekasser i byen, så der er jo nok at vælge imellem.

- Du snakker, som du har forstand til. De andre banker og sparekasser er udmærkede, men for os landmænd er Andelsbanken nu andet end blot en bank - den er vor *egen* bank, at du ved det.

- Jeg kan nu ikke se, at den er spor anderledes end de andre - ganske vist reklamerer den med sit etableringslån, men det er da ikke noget for dig og heller ikke for mig. Vi er jo begge to ude over den grønne ungdom og har forlængst vor egen bedrift.

- Hør nu her, og prøv at tænke dig lidt om: Andelsbanken er nu andet og mere end etablerings-

lån, selv om det er en ualmindelig god ordning. Andelsbanken er nemlig landbrugets bank, vi har selv startet den, og som landmand bruger man selvfølgelig den bank, som er nærmest knyttet til os og vort daglige arbejde, og andre banker har ikke de samme muligheder for at være os til den nytte, som vor egen bank har.

- Det forstår jeg ikke et muk af, for hvis nu ...

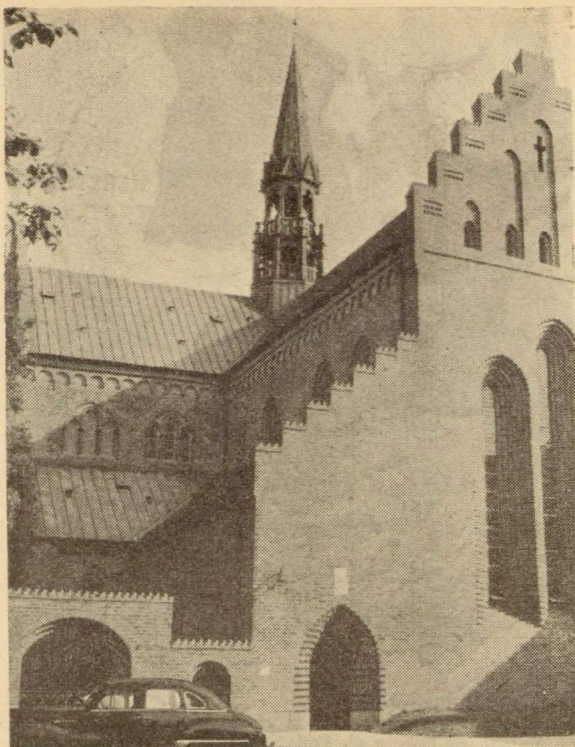
- Nej, men det er kun, fordi du er så ung endnu. Vi gamle, der kan huske længere tilbage i tiden, ved, hvad det betyder ikke at have vor egen bank. Vi har nemlig ikke glemt, hvordan det var før Andelsbankens tid, men det er nu en længere historie.

- Den kommer jeg nok til at have tilgode, for nu må jeg se at komme af sted, og det er vist også bedst, du ser at få dine roer dækket, men jeg kigger over og hilser på dig til din 70-års fødselsdag, det er jo snart, så kan du fortælle mig det alt sammen.

- Ja, det kunne jeg godt tænke mig at gøre, for jeg kan jo forstå - nu vi er kommet til at snakke om Andelsbanken - at der er mange ting, du ikke er helt klar over. Hils kassereren inde i banken, det er en vældig flink mand - det er de forresten alle sammen derinde, og så får man altid en god behandling. Nå, på gensyn til min fødselsdag - husk nu, at det er den 1. december.

ANDELSBANKEN

A. m. b. A.

Det påtænkte refugium skal danne en slags moderne ramme om Løgumklosters smukke og ærværdige kirke, som stammer fra det 12. århundrede.

DANMARK FÅR NU ET PROTESTANTISK KLOSTER

Det gamle munkeliv i den lille sønderjyske by Løgumkloster ser ud til at ville få en blomstring – omend i en noget anden form, end da cisterciensermunkene slog sig ned ved Brede å i det 12. århundrede og begyndte at rejse Løgumklosters landskendte kirke, der er en arkitektonisk skønhedsåbenbaring. Løgumkloster vil nemlig bygge et såkaldt *refugium* – et moderne kloster, som dog skal være af protestantisk karakter i modsætning til den katolske forgænger, af hvilken en fløj i forbindelse med kirken endnu er bevaret.

Det påtænkte refugium i Løgumkloster er noget helt nyt. Refugium betyder egentlig tilflugtssted, og baggrunden for de omfattende byggeplaner i Løgumkloster er tidens travlhed og det jag, der præger hverdagen for de fleste moderne mennesker. Nervesygdommenes antal stiger år for år, og mændene bag refugieplanerne har set det som en opgave at skabe en institution, hvortil mennesker fra hele landet kan trække sig tilbage for i fred og ro at genvinde deres mentale og fysiske kræfter.

Refugiet opføres først og fremmest for, at folk skal kunne finde fred og ro, besinde sig på egne og tilværelsens problemer. Og man kan vanskeligt

finde mere ideelt sted end netop ved klosterkirken i den stille sønderjyske by. Den gamle klosterfløj er inddraget i projektet, således at det gamle sakristi og bibliotek indrettes til andagts- og studierum, medens den smukke, hvælvede kapitelsal og munkenes sovesal indrettes som studie- og samtalerum. Refugiet får direkte forbindelse med klosterkirken gennem en ny »munkegang«.

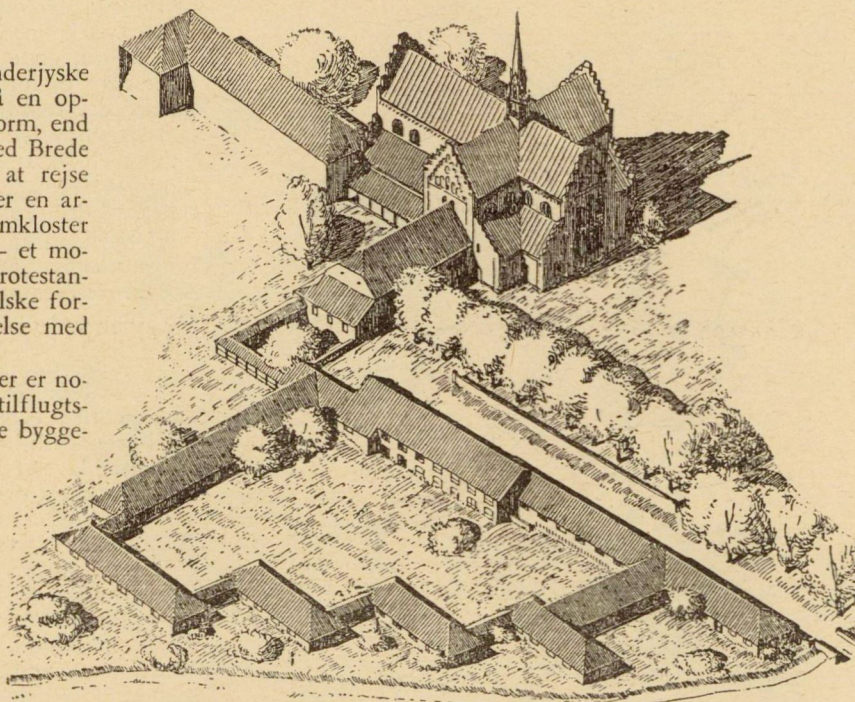
Selve refugiet kommer til at bestå af en række lange, lave bygninger, grupperet omkring en »grønnegård«. Hver gæst får en opholdsstue samt et toiletrum, og der indrettes ganske enkelte halvandet værelses lejligheder for ægtepar.

Refugiegæsterne skal betale for deres ophold, og nogen helt billig rekreation bliver der ikke tale om. Hvor længe man kan bo i refugiet, er der endnu ikke truffet bestemmelse om, men i enkelte tilfælde vil der kunne blive tale om ophold for livstid.

– Folk skal kunne hente afspænding, ro og nye åndelige impulser, som kan styrke dem i hverdagen bagefter, siger Løgumklosters borgmester, overlærer T. Geil, en målsætning, der i princippet ikke ligger så forfærdelig langt fra f. eks. hinduismen, hvis ivrigste udøvere ofte søger ro til meditationen på afsidesliggende og fredfyldte klostre.

I tilslutning til refugiet vil man senere rejse en kursusbygning, der skal anvendes som menighedsskole, og som kan være et arnested for det folkelige liv i Sønderjylland. Alle planerne er hidtil blevet godkendt af Kirkeministeriet, Nationalmusæet og det særlige kirkelige syn – og udgifterne vil beløbe sig til ca. 1,4 mill. kr. – et beløb, som planens fædre regner med at kunne rejse ved bistand fra forskellige sider. En lang række foreninger af national karakter i Sønderjylland er sluttet op om tanken, og det samme gælder flere

fraktioner og kirkelige foreninger. Det bliver antagelig indre mission i Danmark, der skal varetage den praktiske drift af refugiet. Men kirken vil i øvrigt ikke søge at påvirke mennesker, der søger tilflugt i refugiet.

Sådan kommer refugie-anlægget til at se ud, når det bliver færdigt. De lange, lave bygninger indhegner en grønnegård og står i direkte forbindelse med det gamle kloster bag kirken. I klosteret vil man antagelig indrette bibliotek. De meget moderne udstyrede bygninger stikker på ingen måde af mod kirken og klosteret.

Nye centrallagre skal øge FDBs slagkraft

Helt nye retningslinier for FDBs varefordeling er formålet bag vigtige beslutninger, som i den sidste tid er truffet af FDBs øverste ledelse.

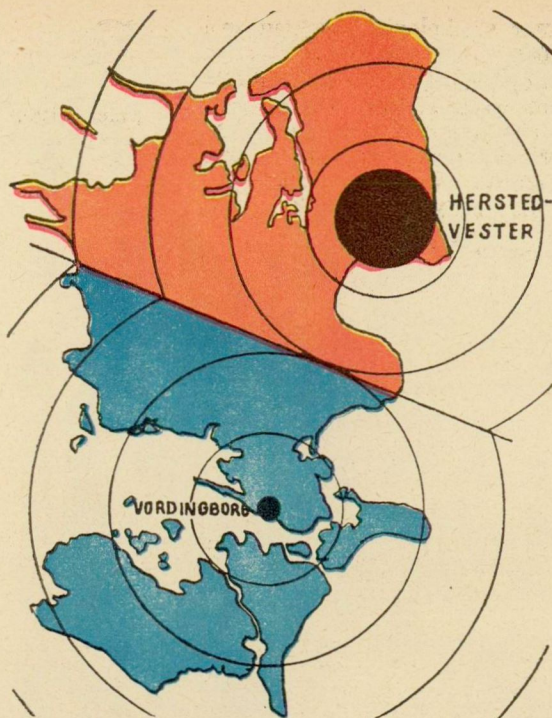
FDB arbejder med store planer til modernisering af varefordelingen over hele landet.

Samvirke har allerede i tekst og billeder beskrevet den tip-top moderne lagercentral, som skal afløse FDBs afdeling i Odense. Kun tre måneder efter har bestyrelsen og repræsentantskabet besluttet at bygge et anlæg af samme type i Vordingborg til erstatning for afdelingerne i Slagelse og Nykøbing F., som skal nedlægges. Begge de nye virksomheder bygges i eet plan og kommer til at spænde over store arealer.

Senere er det hensigten at lægge et lagerkompleks af samme slags ved Herstedvester til afløsning af de nuværende lagre på Islands Brygge i København. Og endelig undersøges mulighederne for at flytte Århus-afdelingen ud til Viby i Linums nu ledige fabrikskompleks, som også er bygget i eet plan.

Hensigten med disse reformer er tydelig nok: at flytte disse lagre uden for byerne og at indrette dem efter de mest moderne og rationelle systemer, ofte på tværs af hævdevundne metoder. Endvidere tilstræbes en placering, som både geografisk og trafikalt gør disse anlæg til midtpunkterne i de naturlige forsyningsområder – med den mest effektive betjening af brugsforeningerne for øje.

Det er millionprojekter, der arbejdes med, og i en sparetid vil nogen måske spørge, om der er råd til at ofre vældige

Og således skal afgrænsningen i store træk være, når Vordingborg-afdelingen er færdig og kan samarbejde med den projekterede Københavns-afdeling i Herstedvester. »Dækningen« er bedre, og transportomkostningerne bliver betydeligt mindre.

summer på at erstatte afdelinger, som hidtil synes at have fungeret udmærket.

Svaret er, at FDB ikke har råd til at lade være, for det er meget dyrere at arbejde med forældede bygninger og installationer end at anskaffe nye.

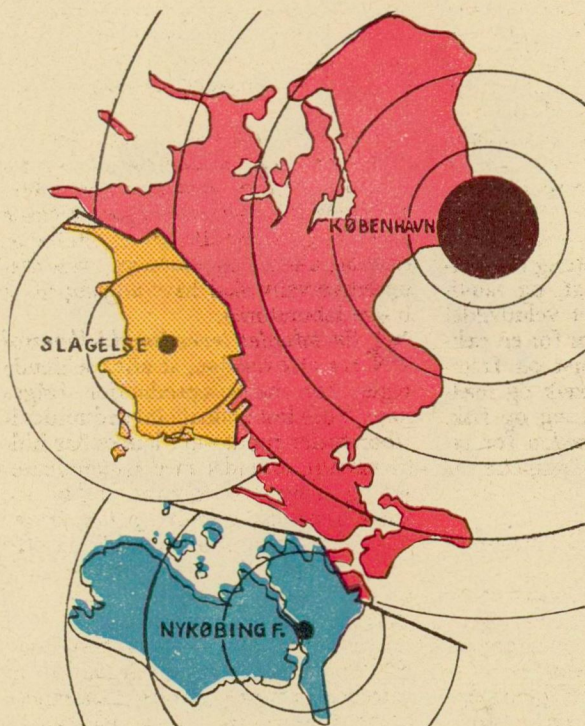
De fleste af FDBs nuværende afdelinger har til huse i mere eller mindre forældede bygninger, byernes hastige vækst vanskeliggør i øget grad den hurtige vareudbringning, og selve hjælpe-installationerne som f. eks. ramper og lastegrej er ikke mere på højde med udviklingen. Der spildes kostbar tid, og i dag, hvor konkurrencen mellem brugsforeninger og privathandel bliver mere og mere udtalt, gælder det fremfor alt at sikre effektiviteten inden for lager, transport og butik.

Årsagen til, at det sidst vedtagne anlæg placeres i Vordingborg, fremgår med al ønskelig tydelighed af de to kortskitser på denne side.

På Sjælland og Lolland-Falster findes der i dag ca. 500 brugsforeninger med ca. 600 »udsalg«. FDB forsyner i dag 328 brugsforeninger fra København, 77 fra Slagelse og 101 fra Nykøbing F.

Hverken i Nykøbing F. eller Slagelse kan bygninger eller installationer indpasses i et rationelt system. FDB har overfor de to byer beklaget denne udvikling, men man ser sig nødsaget til at ofre afdelingerne til fordel for Vordingborg, der i geografisk henseende er meget bedre placeret.

Central-lageret i Vordingborg vil komme til at betjene samtlige brugsforeninger på Lolland-Falster samt alle brugsforeninger på Sjælland syd for den rette linie på kortet. Brugsforeningerne nord for linien vil få varer fra FDBs afdeling i København, som senere flyttes til Hovedvej 1 i Herstedvester. Skillelinien på kortet er dog kun lagt rent skematisk, idet opdelingen af brugsforeningerne i »grænseområdet« endnu ikke er endelig udformet. På Slagelseegnen vil det antagelig blive hovedvej 1, som kommer til at danne skellet mellem afdelingerne i Vordingborg og Herstedvester. Der indføres en række nyheder i Vordingborg-afdelingen, blandt andet vil brugsforeningerne i modsætning til nu, kunne afgive ordrer på eet sted for alle varegrupper,

Dette kort viser den nuværende afgrænsning for FDB-afdelingernes område på Sjælland og Lolland-Falster. Man vil se, at Slagelse afdeling betjener forholdsvis få brugsforeninger.

det være sig kolonial, isenkram, manufaktur, cykler, papir m. v. Det sparer tid og penge. Hidtil har vareafdelingerne været adskilt efter branche.

De nye centrallagre vil være store nok til at rumme alle gængse varer – kun enkelte specialvarer vil det sandsynligvis være hensigtsmæssigt at have samlet i København.

Det ventes, at centrallageret i Vordingborg kan tages i brug om 2½-3 år.

På kortet nederst på siden vises Vordingborg-afdelingens placering i forhold til transportlinierne mellem landdelene. Afdelingen er placeret således, at der kan trækkes direkte jernbanespor ind på afdelingens område, og da hovedsporet løber lige uden for »bagdøren«, undgår man besværlig og tidsrøvende rangering med godsvogne. Lastbilerne kan køre direkte fra den store, moderne motorvej ind til læsserammerne og derfra uden forsinkelser fortsætte ud til brugsforeningerne ad de udmærkede veje, der forbinder Vordingborg med Lolland og Falster samt Syd- og Midtsjælland. Skibsladninger til afdelingen vil kun blive udsat for ganske korte transporter, før de kan opmagasineres i lagrene.

Når Vordingborg-, Odense- og Herstedvester-afdelingerne er færdige, og den gamle Vesterbro-afdeling i Århus antagelig flytter sine lagre til hørskeatteriet »Linum«s moderne bygninger i Viby, vil ca. 60 pct. af FDB's omsætning, der i 1955 androg 663 mill. kr., passere de nye afdelinger.

På vagt om folkesundheden

Man mister let appetitten ved at høre om alle de forskellige slags farer, som kan lure i den mad, vi spiser. Men her er de vigtigste:

1. Bakterier i maden kan fremkalde sygdomme, dels ved direkte overførsel til mennesker, dels ved at omdanne selve varen i sundhedsfarlig retning.
2. Forskellige stoffer i levnedsmidlerne kan i sig selv virke som gift på den menneskelige organisme, og hvad værre er: som snigende gifte.
3. Værdifulde næringsstoffer, f. eks. vitaminer, kan blive ødelagt ved forkert tilberedning af maden eller ved tilsætning af næringsnedbrydende stoffer.
4. Radioaktiv bestråling kan beskadige maden så stærkt, at den bliver uegnet til menneskeføde.
5. Uden at være direkte sundhedsfarlige kan levnedsmidler på grund af deres smag, udseende, lugt eller ved uappetitlig forurening komme i en sådan tilstand, at de ikke bør spises.
6. Varerne kan forfalskes ved anvendelse af råvarer af ringere værdi end de almindeligt brugte.

Hvad gøres der i dag?

Arbejdet for at beskytte os mod disse farer har to sider: Dels må man ved videnskabelige forsøg finde ud af, hvilke sundhedsmæssige krav der bør stilles til føden, dels må man holde øje med, om de opstillede krav overholdes af levnedsmiddelproducenterne.

Øverste myndighed på dette felt er sundhedsstyrelsen, der udøver sin virksomhed ved hjælp af en lang række konsulenter og laboratorier. Længst fremme er man med bekæmpelse af bakteriefaren. Genem forskning er farens omfang i hovedsagen klarlagt, og samtidig har vi et veludviklet kontrolsystem for en række varer, først og fremmest kød, mælk og mælkeprodukter, æg og fisk. Også muligheden for radioaktiv beskadigelse af madvarer er under observation.

Derimod ved man endnu den dag i dag alt for lidt om den forgiftningsrisiko, som knytter sig til den stadig stigende anvendelse af nye kemiske stoffer i levnedsmiddelfremstillingen. Faren er så meget des mere lumsk, fordi giften virker snigende og kronisk gennem den lille,

daglige dosis, så den forvoldte skade måske først viser sig efter mange års forløb eller endog først i den efterfølgende generation, hvis levedygtighed og forplantningsevne forringes. Allerede nu har man skredet ind imod brug af forskellige tilskud til husdyrfoder, deriblandt penicillin og visse hormoner, som gjorde landbrugsvarerne farlige. Også bestemte konserveringsmidler, kunstige sødemidler og farvestoffer frembyder alvorlig risiko. Nogle af de såkaldte tjærefarvestoffer (anilinfarver) virker således kræftfremkaldende.

Til at forebygge disse trusler mod vor ernæring råder Danmark over et ganske utilstrækkeligt forskningsapparat, og en øjeblikkelig udvidelse er påtrængende nødvendig, fastslog en udvalgsbetænkning allerede for et år siden. Nu er et lovforslag endelig på vej om nye institutioner, der skal gøre det mindre farligt at spise, og samtidig har der for staten budt sig en chance for at overtage laboratoriebygninger i København fra medicinfabrikken Løven, der skal flytte.

Den kommende indsats

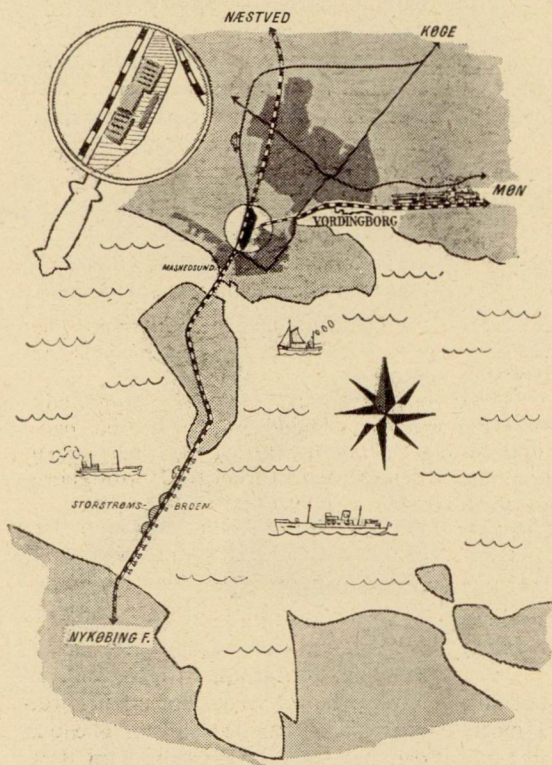
Til gavn for folkesundheden har udvalgsbetænkningen enstemmigt foreslået oprettelse af

✧ *Et ernæringsråd*, bestående af sagkyndige fra alle grene af ernæringsvidenskaben, som skal give sundhedsstyrelsen gode råd, stille forslag om levnedsmiddelundersøgelser o. s. v. Også forbrugerorganisationer skal kunne forelægge principielle levnedsmiddelproblemer til rådets udtalelse.

✧ *Et statslaboratorium* med den hovedopgave at undersøge de nye, kemiske stoffers giftvirkninger i levnedsmidlerne, herunder også følgerne af at bruge giftmidler mod plantesygdomme, ukrudt og skadedyr. Både stat og erhvervsliv skal have adgang til at bruge laboratoriet.

✧ *En udvidet levnedsmiddelkontrol* for at overvåge, at alle gældende regler for madvareproduktion følges nøje. Vore kommunale levnedsmiddel-laboratorier rundt om i landet har hidtil navnlig arbejdet med bakteriemæssig og hygiejnisk kontrol af kød og mælk, men skal fremtidig bemyndiges til også at kontrollere kemiske stoffer i madvarerne. Et centralt kontrolinstitut under staten skal tage sig af de mere indviklede undersøgelser.

✧ *Et levnedsmiddelnævn*, hvor myndigheder, erhvervsfolk og forbrugerrepræsentanter jævnlig skal mødes til drøftelse af nye love og på levnedsmiddelområdet, således at alle samfundsinteresser kan få den plads, der tilkommer dem.

Kilet ind mellem jernbanelinier og hovedlandevej får det nye centrallager ved Vordingborg en sjælden gunstig beliggenhed uden for byen lige foran Storstrømsbroen. Cirklen viser placeringen i forstørret gengivelse.

Sy selv

af stoffer og Vi-mønstre
fra Brugsen

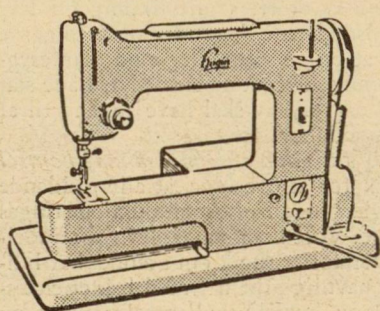

Af Vi-mønstre nr. 3918 kan
der fremstilles 2 forskellige
modeller, størrelse 42 og 46

VI-MØNSTRE 2,50
VAR MØNSTERTIDNING ... 2,00

Vi mønstre

Hugin

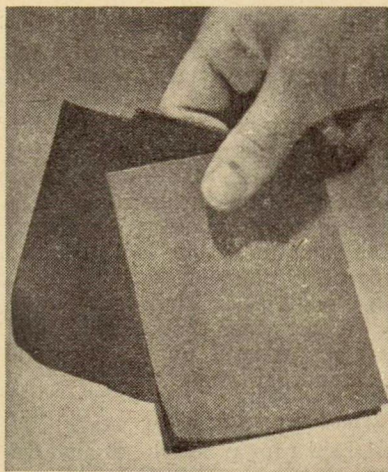
De kan sy selv til
hele familien på
letvægtsmaski-
nen HUGIN med
den frie arm, og
arbejdet går le-
gende let. HUGIN
koster incl. kuf-
fert kr. 785,-

DET BETALER SIG AT KØBE I
BRUGSEN

Skal cigarerne være syntetiske?

Mænd i en vis sat alder taler med
vemod i stemmen om dengang, man fik
tre gode cigarer for halvtreds øre.
Kommer de tider igen?

Der skal vist ligefrem et økonomisk
jordskred til, før finansministeren gi-

To stykker »syntetisk tobak«, der både
dufter og kan brænde som tobak. Endnu
kun på forsøgsstadiet, men måske bliver
det en dag en af de mest almindelige
former for »tobaksblade«.

ver så meget af tobaksskatten fra sig,
at drømmen går i opfyldelse. Men en
genvej er måske en amerikansk tobaks-
teknisk nyhed, nemlig de »syntetiske
tobaksblade«. Betegnelsen er sådan set
forkert, for bladene er af rigtig tobak.
De ligner blot ikke tobak, men et styk-
ke brunt papir. Men man har fundet
udvej for at benytte tobak, der tidligere
af en eller anden grund blev kasseret.
Denne tobak knuses til det rene støv,
og støvet bliver derefter med anven-
delse af alskens mærkelige metoder til
et ark, som rulles op i endeløse baner
ligesom rullepapir i øvrigt, og som så-
dan anvendes tobakken både til cigarer,
cerutter og cigaretter. Den nye form
for tobak er ikke en enkelt fabriks ind-
fald. Næsten alle de betydelige ameri-
kanske tobaksfabrikker søger at finde
en udvej til en mere økonomisk udnyt-
telse af tobakken, udveje, der følger
de her nævnte retningslinjer.

Det vil vel nok være forkert at tage
forsked på glæderne, men så meget
står fast, at billigere tobaksvarer kan
blive resultatet af denne nyhed.

Som det går nu, kasseres – i hvert
fald i Amerika – næsten halvdelen af

den tobak, der indkøbes af tobaksindu-
strien. Man kan altså få den samme
mængde cigarer af det halve af den
i dag anvendte tobaksmængde, hvis
produktionsfinessen med den »synte-
tiske tobak« anvendes. Besparelser i
fremstillingen skulle også gøre sig gæl-
dende, fordi mekaniske fremstillings-
metoder i højere grad kan tages i an-
vendelse, når det gælder den »synteti-
ske tobak«. Rulningen bliver lettere,
når ombladet er plant som papir.

Delte meninger om smagen

Kan de så ryges? Den del af den
amerikanske tobaksindustri, der er gået
ind for den nye tobak, og det drejer
sig bl. a. om den fjerdestørste cigar-
producent i USA, siger med begejst-
ring, at den nye tobak smager langt
bedre end den, vi nu er vænnet til.
Fra anden side mangler det ikke på
advarsler, navnlig er tobaksavlernes i
oprør. Nogle tobaksavlere, der har væ-
ret forsøgskaniner, har måttet indrøm-
me, at de nye cigarer er rygelige, men
fra avlerne som helhed mødes det nye
påfund med vrede. Så stor vrede end-
da, at man påstår, at cigarer, der er
fremstillet af »syntetisk tobak«, ikke
er egnet som menneskerygelse. Man
stiller krav om, at cigarer kun må rulles
af rene og hele tobaksblade.

Billig tobak – øget forbrug

Mon ikke denne vrede har sin år-
sag i tobaksavlernes egne interesser?
Når man allerede nu mener at forudse,
at tobaksindustrien kan klare sig med

halvdelen af den nu anvendte tobaks-
mængde, forstår man til en vis grad
tobaksavlernes vrede. For udvides for-
bruget ikke, har de ikke stor glæde af
den nye idé – tværtimod. Om deres
vrede så er stærk nok til at spærre for
et teknisk fremskridt, kan kun frem-
tiden vise os.

To mænd traf hinanden

Denne usædvanlige historie begynder med, at en dansk kaptajn lagde sig ud med tyskerne i besættelsestiden og flygtede til USA. I New York blev han en dag inviteret til frokost i et privat hjem og kom til at sidde ved siden af en forretningsmand, en glad USA-argentiner ved navn *Thomas Jefferson Williams*. De to mænd fandte sympati for hinanden. Begge havde rejst meget, og samtalen drejede sig især om Argentina, hvor Williams havde store forretningsinteresser. Hans felt var minedrift og udvinding af metaller og kemikalier.

– Hvis De nogensinde kommer til Argentina igen, sagde han til kaptajnen, så lad mig det vide. Mine forbindelser kan måske blive til støtte for Dem.

Kort efter skiltes deres veje. Seks-syv år gik. En dag kom der brev til kaptajnen fra danske i Argentina: Ville han komme over og holde foredrag om Grønland?

Denne opfordring havde sine særlige grunde. Kaptajnen er nemlig eventyreren *Ejnar Mikkelsen*, en af vore navnkundige polarforskere fra pionértiden i Østgrønland. Han har haft kommandoen på talrige ekspeditionsfartøjer, og han passede ikke blot sin »brok«, men tog også levende del i udforskning og kortlægning. Så hvad han ikke ved om Grønland, er næppe værd at vide.

Kaptajn Mikkelsen ville gerne komme over og holde foredrag, men ville have sin kone med og foreslog, at dansk-argentinere også skulle betale hendes rejse. Det ville de ikke. Så dukkede mindet om USA-argentineren op i Mikkelsens bevidsthed. Han fandt adressen frem, skrev og spurgte, om Williams mon kunne skaffe ham så mange foredragsaftener i Argentina, at han kunne tjene til fruens billet.

Svaret var over al forventning: – Kom endelig, skrev Williams, det er mig en glæde at kunne invitere jer begge to.

Det var åbenbart en rigtig guldfugl, kaptajnen dér havde fanget, og hans venner var ikke fri for at misunde ham. En københavnsk professor sagde spøgende til ham ved afrejsen:

– Når du nu kommer over til din mangemillionær, vil du så ikke tænke venligt på os danske naturforskere! Vi kunne godt bruge en videnskabelig station i et subtropisk land.

Takket være Williams oplevede ægteparret en dejlig, sorgløs tid i Argentina, og venskabet mellem de to mænd voksede. Ved afskeden mindedes kaptajnen sin professor-ven og spurgte ligeud Williams:

– Har De ikke et hus eller to, som

De kan overlade til dansk videnskab?

Til hans forbløffelse indvilgede Williams omgående. Han rådede over et fond i Argentina – *Fundación Williams* – hvis formål var at sprede op-

Takket være den gæve eventyrer kaptajn Ejnar Mikkelsen, kan danske videnskabsmænd bo, forske og rejse i Andesbjergenes vældige højder – uden at det koster dem een øre!

lysning og fremme videnskaben. Dette fond kunne fremtidig bekoste danske naturforskernes ophold og rejser, fra det øjeblik, de satte foden på argentinsk jord, til de igen forlod den. Williams havde en ejendom på størrelse med Fyn, hvor de frit kunne tumle sig, og fondet ville stille hus, transportmandskab og proviant til rådighed for dem.

Et år senere kom Williams til Danmark for at bekræfte over for Københavns universitet, at hans ord stod ved magt. Som tak for den storstilede gestus blev han udnævnt til Kommandør af Dannebrog.

Sådan blev det danske forskningsinstitut højt oppe i Andeskædens forunderlige bjergverden til. Og hvad betyder det så for dansk videnskab?

Vi har rettet spørgsmålet til professor *Christian Poulsen*, der som en af de første gjorde rejsen til Andesbjergene. Han svarer:

– Det betyder, at dansk naturforskning undgår at blive ensidig. Vi er naturligvis lykkelige for at have Grønland som virkefelt foruden Danmark, men hvis vi skal have tilstrækkeligt

udsyn, må vi også have adgang til områder med helt andre forhold.

Naturen i Mr. Williams' landområde er overordentlig varieret, lige fra den goldste ørken til det frodige kulturland. Dertil kommer, at det er ret uudforskede egne – der er mulighed for at gøre helt nye opdagelser. Personlig har jeg hjembragt henvend tre tusinde forsteninger af uddøde dyr, deriblandt ca. tyve helt nye typer, som var absolut ukendte for videnskaben.

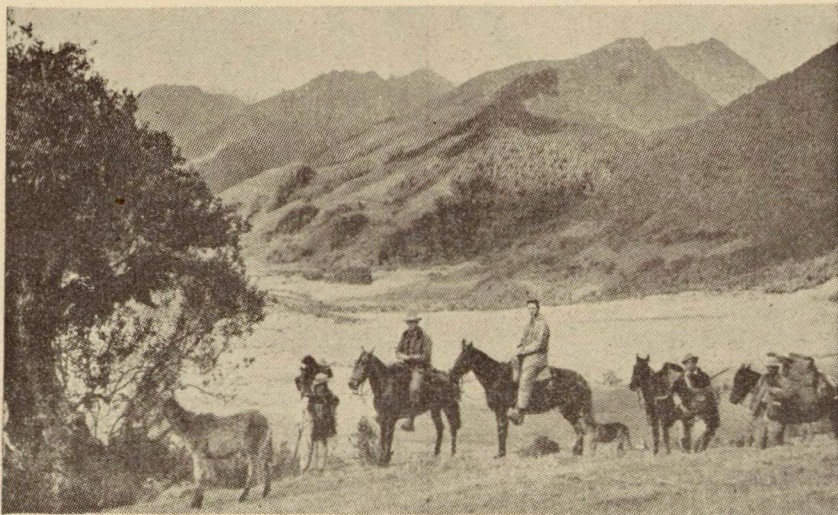
Området begrænses mod nord og syd af to floder, *Rio Diamante* og *Rio Atuel*. Der er pragtfulde bjergtinder, blandt andet en vulkan, der har en svovlkalot på toppen. Dér har Williams en af sine miner, og firs kilometer derfra ligger den danske station – en bungalow – i en lille bebyggelse midt i ødemarken.

Huset er yderst bekvemt indrettet, klimaet er behagelig varmt, og det regner næsten aldrig. Foruden muldyr og en personbil med chauffør råder forskerne over svovlminens lastvogne og mandskab. De har laboratorium og værksteder, kan frit rejse, hvorhen de vil, og bo på de bedste hoteller – alt sammen for Mr. Williams' regning.

Det er et usædvanligt held, at denne mand gennem sit venskab med en enkelt dansker har fattet interesse for dansk videnskab. Når Ejnar Mikkelsen i slutningen af denne måned ved Københavns universitet bliver æresdoktor, skal han for første gang over og se sit »værk« – selve den videnskabelige station. Samtidig vil han sikre sig, at dansk videnskab ud i lang fremtid bevarer adgangen til det spændende forskningsområde.

Et lunt smil spiller i hans vejrbitte ansigt med de buskede, hvide øjenbryn, da han siger:

– Jeg har spillet bravt med i livets lotteri, og selvfølgelig har jeg trukket en del nittere. Men nogle gevinster har der da også været imellem.

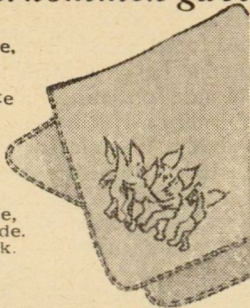

Barskt ørkenland, frodige dale og utilgængelige bjergtoppe veksler i Andesbjergene, hvor danske forskere har et righoldigt arbejdsområde.

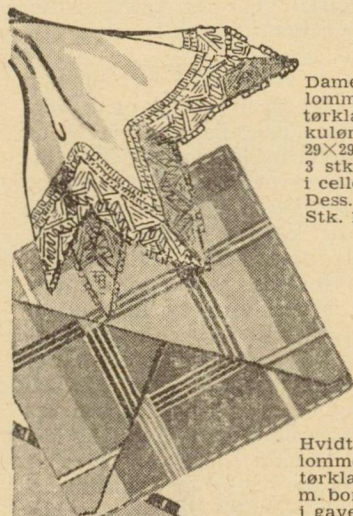
Fine lommestørklæder

er en kærdkommen gave

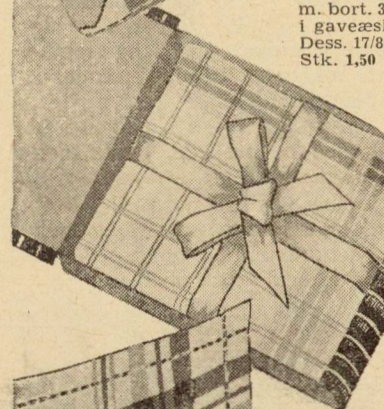
Børne-
lommestørklæde,
kulørt med
broderi. 3 stk.
i fjernsynsæske
à 20x20 cm.
Dess. 17/866
Stk. 1,70

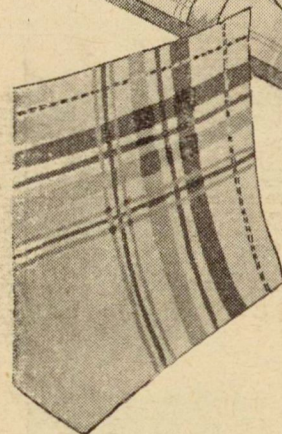
Dame-
lommestørklæde,
hvidt m. blonde.
25x25 cm. 3 stk.
i cellophan.
Dessin 15/286.
Stk. 0,85

Dame-
lommestørklæde,
kulørt.
29x29 cm.
3 stk.
i cellophan.
Dess. 16/485.
Stk. 1,00

Hvidt dame-
lommestørklæde,
m. bort. 3 stk.
i gaveæske.
Dess. 17/863.
Stk. 1,50

Herre-
lommestørklæde
m. kulørt
bort.
42x42 cm.
3 stk. i
cellophan.
Dessin
16/464.
Stk. 2,00

Det betaler sig at købe i
BRUGSEN

Er vi slaver af billig reklame?

»Verden vil bedrages«, sagde jesuiterne. Og det fortælles, at pave Paul IV (pave 1555) tilføjede: »Så lad den blive bedraget,« og at han mumlede dette, når han uddelte velsignelse til de andægtige, der jo ikke forstod latin. Det er ikke sandsynligt, at vor tids pave bruger samme formel ved sine velsignelser. Men mange bedragere og kvaksalvere kunne have brugt den i tidernes løb. Vi ler af »Keiserens nye klæder«, men hvor ofte er ikke skikkelige folk blevet taget ved næsen lige så grundigt som i det gamle eventyr, fordi de vil bedrages. Omkring 1900 fandtes en masse »talismaner«, genstande, der skulle forhindre eller helbrede sygdom. Ældre mennesker vil sikkert kunne huske, at man kunne købe en »gigttring«, en ring af messing, der »usvigelig sikkert« forhindrede, at man fik gigt. Tandhalsbånd blev hængt om halsen på uskyldige børn, for at de lettere skulle komme over tandskiftet. Og om alt andet slog fejl, kunne man købe et »voltakors med den store stjerne«. Det helbrede så forskellige sygdomme som gigtsmerter, nervøsitet, astma, humørsyge, kolik, tandpine og meget mere. Så var der »Brama livseliksir«, »Kina-bitter« og andre mavebittere. Jeg husker fra min pure ungdom en reklame, der forestillede en lille, tyk mand, der holdt et glas løftet, og hvis tekst lød: »Odelæg De kun ganske roligt Deres mave, den ægte Manfeldts bitter skal nok kurere Dem igen.«

Ja, det var dengang. Nu er folk da heldigvis klogere og negligerer sådanne reklamer. Ja, er de nu det? Det er jo ikke mange år siden, at Kruschenmanden boltrede sig i bladens spalter. Han var dog forholdsvis uskyldig. Men hvad siger man om de billedserier, hvor man ser en ung pige, der ved bal, i bil eller på sejltur pludselig svigtes af sit hjertes udkårne og ikke kan begribe af hvilken grund. Indtil en virkelig sand veninde hvisker hende i øret, at hun bare skal bruge A-sæbe, B-svedfjerner, C-tandpasta, D-busteholder – eller hvad firmaet nu vil have solgt. Og pigen følger rådet, hvilket resulterer i, at hun får sin elskede og kommer i den ottende himmel, som Gunnar Nu-Hansen siger, når danskerne besejrer svenskerne i fodbold.

Jeg spurgte engang en repræsentant for et sådant firma, hvordan det dog kunne falde dem ind at benytte så simple og banale reklamer. Han svarede: »Vi er selv klar over, at disse reklamer er banale og dumme, og vi har engang forsøgt med nogle mere kultiverede. Men straks faldt salget, vi måtte igen ty til de banale, og salget steg.«

Verden vil bedrages.

En anden afart er den: »Hun troede, hendes dug var hvid, indtil hun så en dug, vasket med A-B-vaskepulver.« Barnagtige billeder af små børn, der måbende stirrer på legekammeraten, hvis kjole eller bluse er meget renere end deres egen. »Jamen mor vasker også i A-B-vaskepulver,« siger hvalpen.

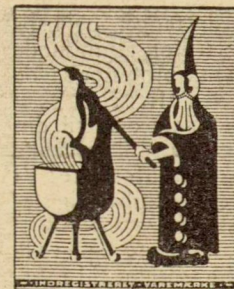
– – – Salget stiger. Rebusser, ved hvis løsning man deltager i lodtrækning af forskellige genstande, køleskabe o. l. er også yndet. »Brug X-barberblade, og De kan vinde et fjernsyn.« »Brug Y-barberblade, og De kan vinde en bil.« Og så videre, og så videre.

Handelens vilkår er i dag således, at uden reklame kan salget af varer ikke blive tilstrækkelig stort, og derfor bliver alle midler taget i brug, selv om naturligvis ikke alle reklamer er så banale, som de her omtalte. Men det er vist desværre sådan, at jo gyseligere reklamen er, jo mere virker den. FDB har også indført reklamen, det var simpelthen nødvendigt. Men det må dog siges til dens ære, at den aldrig har bukket sig så dybt for at få varen afsat. Måske bliver salget knap så stort af samme grund. På den anden side må man håbe, at folk, der virkelig tænker sig om, kan forstå, at markskrigeriske reklamer ikke gør varen bedre, og at den tekniske udvikling på alle områder nu er en sådan, at et enkelt firma kun i meget begrænset tid kan holde hemmeligheden ved en vares fremstilling for sig selv. Og især for Samvirkes læsere skulle det være en naturlig ting, at man stoler på FDBs kultiverede og reelle reklamer og køber dens varer, særlig da de som regel kan fremstilles billigere end mange konkurrerende mærker.

VIGGO NIELSEN, fibro.

Farv selv med OPAL - og spar penge!

Garderoben, gardinerne, dækketøjet o. s. v. bliver som nyt, naar det farves med OPALFARVER, der findes i 39 moderne kulører – og kan farve

Uld - Halvuld
Silke - Halvsilke
Bomuld - Linned
og endvidere
NYLON
PERLON
ORLON etc.

Det er saa let
at farve med
OPAL

Skånsom vask

Til blegning og affarvning brug **OPANOL**
- det skaaner tøjet!

FARVEFABRIKEN OPAL A/S

KULSVIERNE ER IKKE UDDØDE

ling om, at trækul er noget af det reneste, man kan få. Trækul indeholder – når de er bedst – 90 pct. rent kulstof, 2,5 pct. vand og en smule andre stoffer, og det er grunden til, at trækullene ikke afgiver røg, når de brændes. Under selve glødeprocessen

Store stabler afskårne bjergfyrstammer (til højre) venter på at blive forvandlet til trækul i brændeovnen, som reguleres og passes af de to moderne kulsviere herover.

Manden er sort – helt kulsort. I hans hår og øjenbryn glimter kulstøvet, og små skyer rejser sig fra hans arbejdstøj, hver gang han bevæger sig. Ved hjælp af lange stænger, hjul og håndtag regerer han egenhændig over et brølende flammehav, over tykke røgmasser og over stille dryp i en tom tjeretønde. Den sorte mand med ilden i øjnene er kulsvier – en af de rigtige endda.

Der findes nemlig stadigvæk kulsviere i Jylland – selv om der kun er et par stykker tilbage af det gamle erhverv, som i sin tid særlig blev udøvet af tateré og andre af landevejens færende folk, som til tider trængte til en lidt fastere indtægt, end betleriet kunne afkaste. Fortidens maleriske kulsviere var klædt i vadmestøj og havde kniv i bæltet, og de sved deres trækul i åbne jordmiler. Vore dages kulsvier kører på knallert og tager styrtebad hver aften, inden han forlader sit arbejde.

Det er de store mængder bjergfyr i de ca. tre tusinde jyske plantager, der er grundlaget for den omfattende produktion af trækul, som Hedeselskabet driver i Brande. Bjergfyr er nemlig det

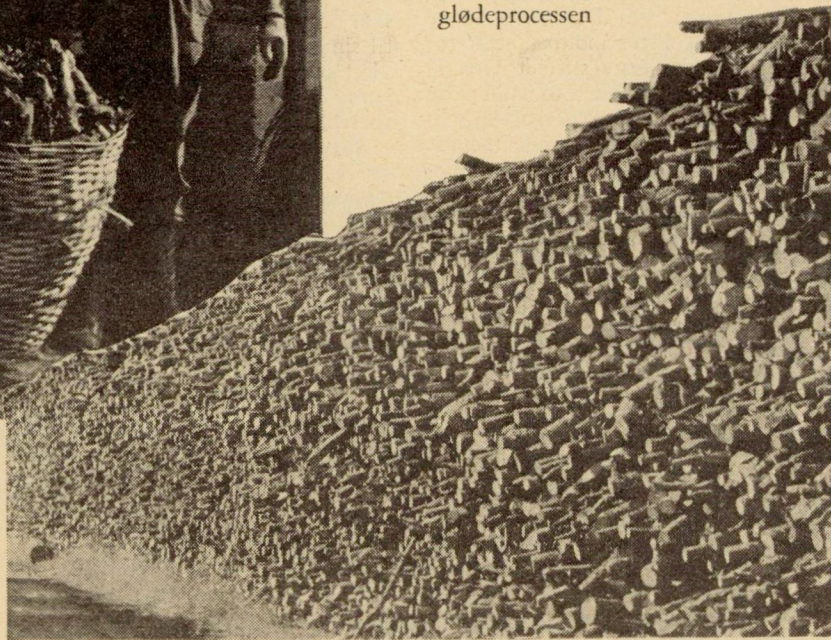
første træ, der plantes, når man vil lave plantage. Når bjergfyren er tredive-fyrre år, tyndes der ud i rækkerne, hvor man så planter mere værdifulde træer, f. eks. rødgran. Bjergfyrens krogede og vindblæste stammer forvandles til trækul i tonsvis, og bjergfyrens sejhed og store harpiksindhold gør, at trækul brænder så godt og varmer så meget, som tilfældet er.

Kulsvierne er for længst gået bort fra at arbejde med åbne jordmiler. I dag bruger man store, murede ovne, der fyldes op med træstammer – ca. een meter lange – og derefter tænder man op. Princippet i fremstillingen af trækullene er ellers ganske det samme som i gamle dage. Når ilden har godt fat, lukkes der af for trækken. Resten af forbrændingen bliver så ufuldstændig, at træet forkuller, og efter ca. fire og tyve timers forløb kan ovnen åbnes og de færdige trækul hentes ud.

Når man køber en pose trækul, ser den ærlig talt lidt snavset ud, men de færreste gør sig sikkert nogen forestil-

ling om, at trækul er noget af det reneste, man kan få. Trækul indeholder – når de er bedst – 90 pct. rent kulstof, 2,5 pct. vand og en smule andre stoffer, og det er grunden til, at trækullene ikke afgiver røg, når de brændes. Under selve glødeprocessen

har man nemlig aftappet både træmjær og træsyrer fra røgen. Nu er trækul ikke noget særlig anvendt opvarmningsmiddel i et moderne samfund, men efter at vinterbyggeriet har taget fart over hele landet, anvendes der store mængder trækul, som f. eks. giver en fin og hurtig afhærdning af beton. Skibsværfterne bruger trækul til svejsearbejder, hvor store metalflader skal holdes opvarmede, i Thy putter man trækul i maven på soen, når hun har fordøjelsesvanskeligheder, fjerkræ over hele landet gnaver på trækulstykker fra den jyske bjergfyr. Og næste gang De i biografen ser en Hollywood-diva tænde op under have-grillen for at stege bøffer til helten, kan De roligt regne med, at det er de jyske trækul, der sætter den kulinariske prik over i'et. Masser af danske trækul eksporteres nemlig til USA – for der savner man den stride, jyske vestenvind, som gør bjergfyren så stærk og velegnet til brændsel.

Trods to katastrofer stadig i første række

Til afveksling fra de talrige beretninger om privatmænds millionær-succes i forretningslivet er det helt velgørende at høre om, hvordan jævne mænd uden tanke på personlig vinding i flok skabte et af landets største pengeinstitutter, og hvordan netop offerviljen og andelsindstillingen bar virksomheden frelst gennem farlige katastrofer, der ville have slået benene væk under de fleste private foretagender.

Det drejer sig om *Den sjællandske Bondestands Sparekasse*, som i denne måned runder sit hundrede års jubilæum, ti år før vor første brugsforsening, og som i den anledning er blevet fremhævet som Danmarks første andelsselskab. Efter mottoet »een for alle og alle for een« stiftede fire og fyre sjællandske bønder, to møllere og een dyrlæge denne sparekasse, som i dag med over to hundrede tusinde sparere i ryggen står som landets tredjestørste

Drivkraften var en 25-årig bonde

De sjællandske bønder rejste deres sparekasse i protest mod de utålelige vilkår, som mødte dem i de bestående sparekasser, hvor godsejere, embeds-

mænd og købstadborgere herskede enevældigt. Nok modtog disse sparekasser gerne bondens sparepenge, men kom han for at låne, blev han overlegent afvist, uanset at han kunne give den allersolideste panteret i sin ejendom. Pengene udlåntes med forkærlighed til byernes borgere, især købmændene.

Den drivende kraft ved sparekassens oprettelse var den unge gårdmand *Jørgen Christensen* fra Stillinge-egnen, hvor fæstebønderne i 1850'erne havde købt deres gårde på den måde, at beløbet derfor forfaldt ti år senere. »Men hvor skal vi få pengene fra, når vi skal betale,« sagde *Jørgen Christensen* til sine naboer, og efter at have tænkt klart over deres vilkår slog det ned i ham: Bønderne må have deres egen sparekasse!

Sparekassen stiftedes 26. november 1856, og den kun 25-årige *Jørgen Christensen* indtrådte i ledelsen. Indskudsmidlerne strømmede ind, og i de følgende år udrettede stifterne et stort og uegennyttigt arbejde for at udvide kredsen af tillidsmænd og igangsætte nye kontorsteder overalt på Sjælland. Allerede fra første færd fik sparekas-

sen en gavnlig indflydelse på renten: Flere sparekasser forhøjede straks indlånsrenten på grund af den nye konkurrent, som ligeledes har bidraget til at holde udlånsrenten i ave.

To katastrofer

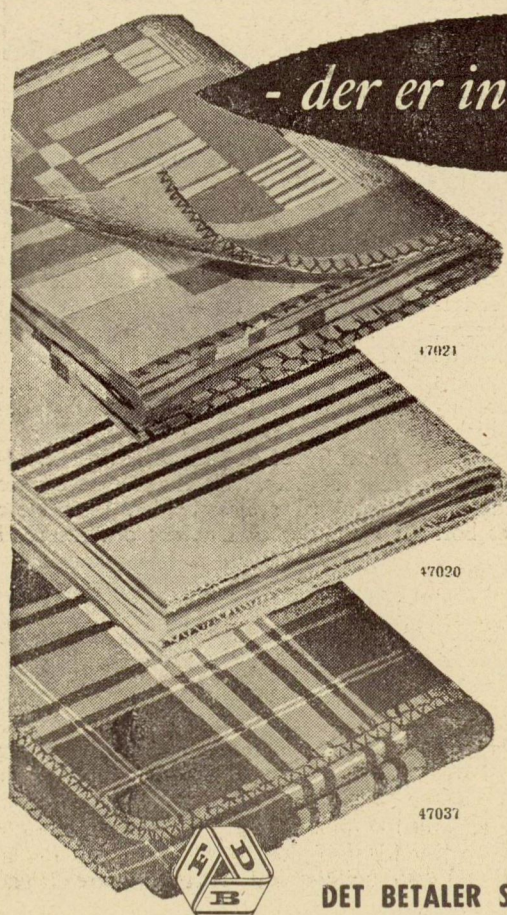
Fra de syv og fyre garantier ved starten er kredsen af tillidsmænd i dag vokset til næsten otte tusinde fire hundrede - et usædvanligt stort antal for en sparekasse. Den pengegaranti og den folkelige fællesskabsfølelse, som herigennem er sikret, har holdt sparekassen oprejst under alvorlige rystelser, som i hvert fald to gange har truet dens eksistens.

Den første krise indtraf sidst i 1870'erne, da et stort antal sparere trak deres penge ud af sparekassen, dels på grund af tilbageslaget i landbruget, dels på grund af en rygtekampagne mod sparekassen, hvis revisor, den kendte bondepolitiker *I. A. Hansen*, i 1877 anklagedes for at have bedraget en brandforsikringsforening for 200.000 kr. Politisk fjendskab blandedes ind i agitationen til skade for sparekassens omdømme, men stormen blev redet af, dog først efter at man var gået den tunge vej at opsiges mange udlån.

Den anden krise var den mest lam-mende: Den 8. september 1908 meldte sparekassens formand, den nylig afgåede justitsminister *Alberti*, sig selv til politiet for bedrageri og falsk. Sparekassen var besveget for en fjerdedel af sin indskudskapital, og mange mente det umuligt at videreføre virksomheden. Alligevel lykkedes det. Katastrofen blotlagde blandt sparekassens venner en samarbejdsånd og en offervilje, som kan være svær at forestille sig i dag. Staten hjalp til, og syv tusinde tillidsmænd fra hele landsdelen tegnede sig for garantier til en samlet sum af fire millioner kroner.

Den 7. august 1909 - mindre end et år efter ulykken - åbnede sparekassen på ny sine porte. De sjællandske bønder havde ved egen indsats afvasket den skændselsplet, der var sat på dem, som det blev sagt på et møde kort efter.

Siden har *Den sjællandske Bondestands Sparekasse* stået i fremgangens tegn, kun afbrudt af tredivers landbrugskrise. I dag omspænder sparekassen hele Sjælland med næsten halvfems kontorer. Sparernes indskud beløber sig til 437 mill. kr., hvoraf 300 mill. kr. er genudlånt. Gennem årene har *Bondestandens Sparekasse* ved siden af *Andelsbanken* været den sjællandske andelsbevægelse til uvurderlig hjælp.

- der er intet lunere

end
FLONEL

Stort flonelstæppe med grønne, brune og blå tern
Str. 140×190.
Dess. 47021 **31,65**

Gråt flonelstæppe med gul bort. Str. 125×190.
Dess. 47020 **10,95**

Dess. 47037 er smukt ternet i farverne grøn, brun og fraise.
Str. 140×190 **20,65**

DET BETALER SIG AT KØBE I BRUGSEN

PENGEMARKEDETS PIRATER

Et boligløst ægtepar med to børn får tilbud om en lejlighed, men mangler 800 kr. i at kunne præstere det nødvendige indskud. De er i en fortvivlet situation uden mulighed for at rejse beløbet privat eller i et anerkendt pengeinstitut. En dag, kort før boligselskabets frist for indbetaling udløber, falder de over en lokkende annonce i et stort dagblad:

»Lån til fastansatte i forbindelse med forvaltning – aftal tid.« Underskrevet af et firma med et yderst tillidvækkende navn.

De unge får en yderst venlig modtagelse i lånefirmaet. Lånet på de 800 kr. vil med største lethed kunne ordnes, hvis blot manden melder sig ind som medlem af »forvaltningskontoret« (kontingent: 14 kr. månedlig), og hvis afdragene sikres ved tilbageholdelse af hans faste løn. Tilbagebetalingen skal erlægges over ti måneder med i alt 1000 kr. plus 30–40 kr. »for ulejlig-heden«. Det svarer til en rentebyrde på ca. 30 pct. p. a.! Men tvunget af den bitre nødvendighed går ægteparret ind på aftalen.

Pengene ser de dog ikke noget til – heller ikke ved deres næste samtale med firmaet, som i mellemtiden har sikret sig transport på den unge ægtemands løn til »forvaltning«. Men nu begynder tampen at brænde – boligselskabets frist er snart omme.

Under de påfølgende forespørgsler, hvor ægteparret rykker for de 800 kr., er sagen pludselig overgået til en anden funktionær. Den mand, som først gav lånetilsagnet, har trukket sig ud af forhandlingerne, som altså skal begynde forfra. Herunder bruger firmaets repræsentant det ældgamle ågerkarle-trick at slå på, at »vi har ikke selv pengene, men skal skaffe dem hos vor bagmand med løfte om gode renter«.

Til sidst – dagen før pengene skal bruges (en tredje funktionær har nu overtaget sagen) – antydes det, at der er vanskeligheder med »bagmanden«. Samtidig får lånsøgeren dog en halvkvædet vise om, at 800 kr. naturligvis altid kan skaffes – endda omgående, men i så fald bliver der tale om »ager-renter, og det er jo noget grimt noget«. Men altså: I nødsfald kan der skaffes et lån på 800 kr. mod tilbagebetaling af 2000 kr. over 3 måneder! Over for dette tilbud, der betyder en rente på 600 pct. p. a., melder vort unge ægtepar pas og går til sagfører. Sagens udfald ukendt.

Dette var en historie fra det virkelige liv. Utallige lignende tragedier kunne trækkes frem i forbindelse med den virksomhed, som en række lånebureauer og blakkede »bankiers« udfolder herhjemme, navnlig i hovedsta-

den. Hvert firma har sine metoder, men alle tilsigter de en hårrejsende grov udnyttelse af nødstedte kunder. En enkelt, meget benyttet fremgangsmåde skal nævnes:

Inden lån kan bevilges, kræver firmaet som regel indbetaling af et »ekspeditionsgebyr«, normalt 15 kr. Meget betryggende meddeles det dog i samme åndedrag, at gebyret naturligvis betales tilbage ved afslag. Dette betyder nærmere præciseret, at firmaet beholder gebyret i tilfælde af, at lånet bevilges helt eller delvist. I dette sidste ord ligger fidusen gemt. Søger en mand om 1000 kr., bevilger man ham 100. Søger han om 2000 kr., får han tilbudt 150 kr., og så fremdeles.

I et bestemt tilfælde søgte en håndværksmester om 3000 kr. til udvidelse af sin virksomhed og fik til sidst til-

budt 85 kr. ÷ gebyr, renter og omkostninger til tinglysning af et pantebrev på hans bohæve. Ikke underligt, at manden betakkede sig. Firmaet beholdt sine 15 kr. Og det var utvivlsomt også meningen.

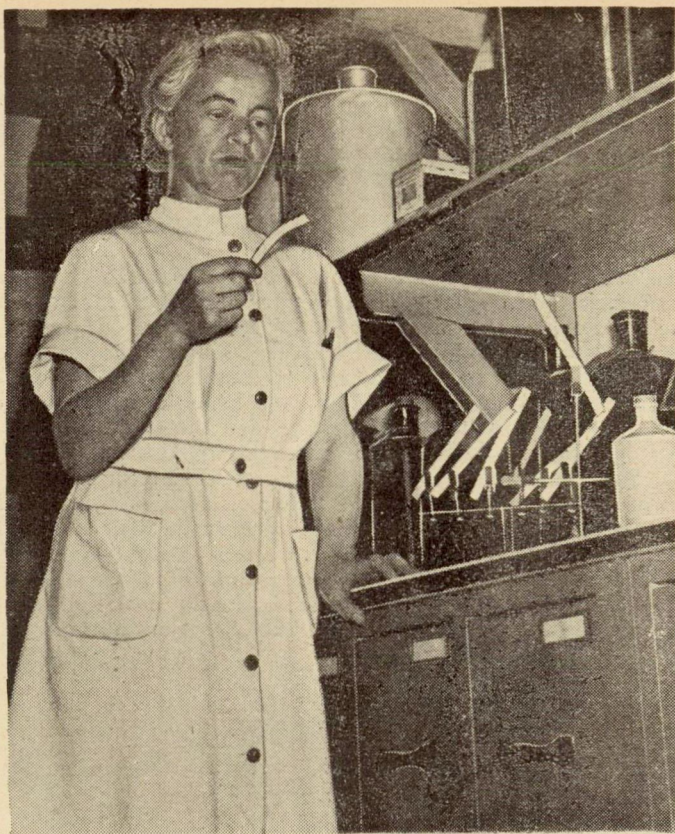
Alle disse lyssky foretagender udgør ikke noget komplot. Tværtimod er det talrige lånsøgers erfaring, at de gensidig beskylder hinanden for at være svindelforetagninger!

Nu har en københavnsk grosserer endelig taget sig for at søge denne samfundssnyltende pirat-virksomhed stoppet. Han har samlet en mængde autentiske beretninger fra folk, som med rette har følt sig snydt. Materialet skal herefter overgives til Handelsministeriet med krav om offentligt indgreb. Det er ikke et sekund for tidligt. Hold Dem langt borte fra disse bureauer!

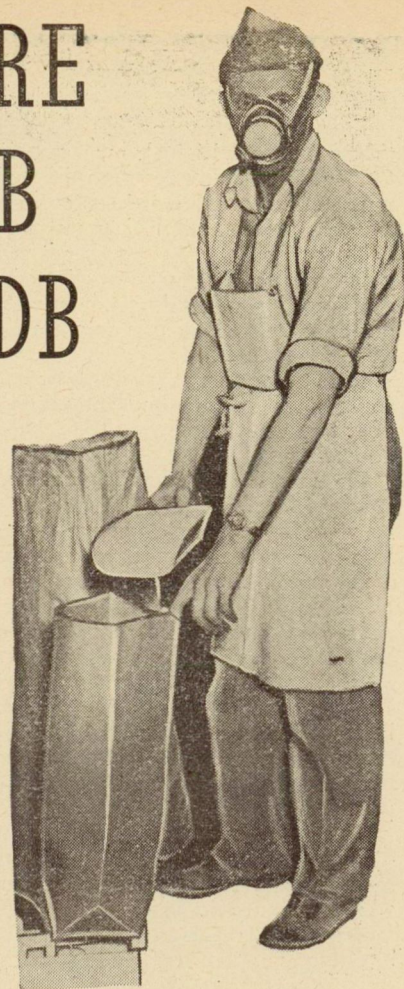
★ ★ ★ ★

Nordisk treklover af hjemmets ministre. De tre kvindelige ministre ovenover disse linier fandt for nylig sammen i Oslo for på højeste plan at drøfte samarbejde om vareoplysning og kvalitetsforskning til gavn for femten millioner svenske, norske og danske forbrugere. Fra venstre ses handelsminister *Lis Groes*, minister *Ulla Lindström* fra Sverige og minister *Aase Bjerkholt* fra Norge. Under den danske handelsminister sorterer mange forbrugsvareproblemer, herunder det planlagte varedeklarationsnævn til fremme af kvalitetsmærkning herhjemme, mens hendes norske og svenske kolleger beklæder ministerposter, som udelukkende er oprettet med henblik på familiens og hjemmets problemer. De tre ministre gik på mødet ind for, at kvalitetsmærkning af varerne bør udformes efter fælles retningslinier i deres tre lande, og at selve arbejdet med at udforske og prøve varenes kvalitet bør fordeles mellem landene, så unødvendigt dobbeltarbejde undgås. For at fremskynde samarbejdsbestræbelserne på dette område skal spørgsmålet fremlægges for Det nordiske Råd.

SÆRE JOB I FDB

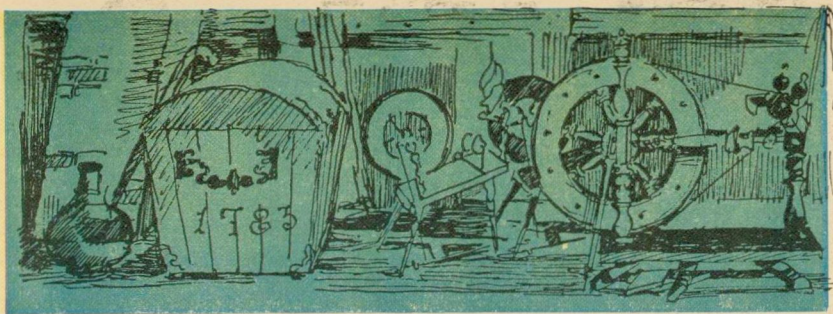

Damen på billedet her har et særdeles mærkværdigt arbejde – hun lever nemlig direkte af sin næse eller rettere: af næsens evne til at bestemme dufte og duftsammensætninger. Det er parfumosen på FDBs Viby fabrikker, vi har fotograferet, og hendes arbejde består bl. a. i at sørge for, at et stykke Reginasæbe har sin ganske bestemte lugt. I små beholdere afvejer hun parfumerne, som så tilsættes sæbemassen, således at hvert enkelt af de titusinde stykker sæbe lugter som de skal. – I parfumerummet på fabrikken opbevares de kostbare vædske i luft- og lystætte beholdere, og når en ny duft skal indføres, sker det som på billedet. Små stykker filterpapir vædes i de forskellige parfumer og sammenstilles derefter til utallige kombinationer. Tænk derfor venligst på parfumosen og hendes næse næste gang De for eksempel åbner en pakke sæbespāner.

Det er noget usædvanligt at skulle bære »gasmasker« på et så fredeligt og vellugtende sted som FDBs krydderimølle i Arhus, hvor man lagrer allebānde eksotiske ting. Men manden på billedet er nødt til det, hvis han vil beskytte slimhinderne i hals og svelg. Nej, han vejer ikke peber af, selv om det er nærliggende at tro. Det er kanel, der er på vægten, og kanel er om muligt endnu mere irriterende at arbejde med end peber, idet pulverkornene er finere og meget lettere flyver op. Masken yder imidlertid lagerarbejderen effektiv beskyttelse, men en gang imellem må han dog uden for og trække sig en mundfuld frisk luft, inden han igen går i gang med kanel-sækkene.

De to travle damer på billedet berover er »påklædersker« på FDBs chokoladefabrik i Kolding, d. v. s. de overtrækker negerkyssene med »chokoladefrakker«. Kyssene kommer fra sprøjtemaskinen på store bakker – helt snehvide –, og nu er det damernes job at stille bollerne på transportbåndet, som fører dem ind under et veritabelt brusebad af chokolade. Når bollerne kommer ud af badet, er de våde og glinsende, men efter et øjeblik forløb er chokoladen stivnet, og »kysset« er klar. – Men det kræver betydelig fingerfærdighed at fodre transportbåndet, og det gælder om ikke at tage for hårdt fat, for negerbollerne skal jo ikke gerne trykkes ud af facon.

På de gamle lofter

AF TAGE NISSEN

OP mod den tykke skorsten på gårdens loft stod en stor, jernbeslået egetræskiste; hvad der var i den, vidste vi feriedrenge ikke. Låget var så tungt, at vi ikke orkede at løfte det. Men vi havde jo lov til at gætte på mærkelige, glemte ting, som vi tilskrev vore forfædre. Thi det meste af, hvad der fandtes heroppe, hørte en svunden tid til. Vi fandt en underlig jydepotte frem. Forneden var den mave og rund, men opefter blev den så løjerlig sammenklemt med en aflang, smal åbning foroven. Det var den gryde, vore olde- og tipoldemødre havde støbt lys i til gårdens belysning både hellig og søgn.

Der stod tre gamle spinderokke deroppe i halvmørket. Og vi fandt både her og der mellem det øvrige gamle skrammel en ten, undertiden endnu med en tot uld. Den ene rok var finere end de to andre. Antagelig husmoderens rok, når hun i de lange vinteraftener holdt øje med pigerne, der trådte de simple røkke.

NU stod de tre spinderokke upåagtede og sammenfaldne i loftets halvmørke. Den ene manglede et ben, den anden manglede den plejlstang, der fra fodbrættet satte hjulet i gang. Det så ud som en ubevidst pietet mod henfarne slægter således at lade de gamle kister, lysestøbepotter, spinderokke og andre fortidslevninger ligge upåagtet og i sikkert forfald heroppe på loftet.

Man nænnede ikke at tilintetgøre de gamle sager, man modstod endda fristelsen, da antikviteter under krigskonjunkturer nåede skyhøje priser – men man gjorde heller ikke noget for at bevare disse mindelser om forfædrenes hjemmeflid. Man lod dem bare ligge. Kun når vi drenge kom på ferie, kom der liv i de gamle spinderokke. Vi reparerede dem efter bedste evne, og så konstruerede vi et vidtløftigt og indviklet maskineri af garntrisser – vi var jo en maskinalders børn.

MANGE år senere blev jeg selv ejer af en gammel landejendom. Den havde langt tilbage i tiden været husmandshus under en fjerntliggende her-

regård. Det var en af de herregårde, hvor endnu indtil slutningen af forrige århundrede det rigtige gamle herregårdsliv blev levet. Jeg har ofte, når

jeg sidder i mine stuer, tænkt på, hvad det mon har været for et liv, der blev levet under dette samme tag for et par menneskealdre siden. Så skulle jeg have taget på den ældste del af ejendommen tækket. Da vi rev det gamle tag af, fandt vi helt inde under tagskægget, fastsømmet til en af de møre, ormstukkne spær – et gammelt, stærkt rustet knojern. Ikke et almindeligt knojern, som visse bisser endnu i vore dage kan finde på at bruge, men et knojern, der på hver kno var forsynet med en uhyggelig pig. Det knojern fortalte mig min ejendoms historie. Her nede på det flade, sandede og lyngbegroede forland ud mod havet har brændevin og slagsmål hørt til dagsordenen, og en fremmed har sikkert betænkt sig på at færdes her ved nattetide.

De gamle, møre lofter under stråtagene kan ofte fortælle spændende historier fra svundne tider.

PA 5 MINUTTER

Det er
helt blødt
-vandet..!

Ja – prøv selv! På få minutter er vaskevandet silkeblødt med **KALKA**. Den skadelige kalk udskilles, mens De står og ser til! Den gode sæbe skummer overdådigt, og Deres tøj bliver langt renere og hvidere end normalt – takket være det bløde, gennemtrængende **KALKA**-vand. (Se Husholdningsrådets pjece nr. 11!) Brug også **KALKA** i skyllevandet, det fortjener Deres tøj!

- til storvask hører

KALKA

Nordisk andels-pioner død

Anders Ørne er død – en af de største skikkelser i den nordiske brugsforeningsbevægelse. En uge efter at være kommet til skade ved en trafikulykke døde han den 1. november, 75 år gammel.

På sin vis er han et lige så stort navn i de svenske brugsforeningers historie som *Albin Johansson*, direktøren for den svenske fællesforening. De har æren for den anseelse, Sverige nyder i andelskredse hele verden over. I genembrudsårene omkring første verdenskrig kæmpede de ved hinandens side. Sjældent har nogen suppleret hinanden så godt som de to.

Albin Johansson blev den store organisator, den mand, som virkelig gjorde de dristige planer og skabte det storværk, som KF, den svenske fællesforening, er i dag. Men som teoretiker var Anders Ørne i klasse med ham. Hvor Albin Johansson byggede højt, gravede han dybt i andelsideernes verden. Ikke verdensfjernt filosofierende, men med en skarp og konsekvent logik, som konfronterede ideerne med døgnets problemer og gav dem sammenhæng med samfundslivet i dets store linier. Hans evne til at forklare og forenkle andelsbevægelsens idéindhold, så det tegnede sig klart og an-

skueligt på baggrund af konkrete samfundsanliggender, var enestående.

»Andelsbevægelsen er jo intet andet end sund fornuft omsat i praktisk virksomhed,« er en af de kernesætninger, han skabte, og den kan stå som ledestjerne over hans aldrig svigtende bedømmelse af mål og midler i andels-sagens tjeneste.

Hele verden var hans arbejdsfelt. Han blev en af forgrundsfigurerne i Det internationale Andelsforbund (ICA), og her i Norden var han bl. a. medstifter af Nordisk Andelsforbund. Men på mange andre punkter står hele Norden i taknemlighedsgæld til Ørne.

I nogle år var han trafikminister i Brantings regering og blev derefter generaldirektør for det svenske postvæsen. Men dette er kun de betydeligste af hans talrige offentlige hverv.

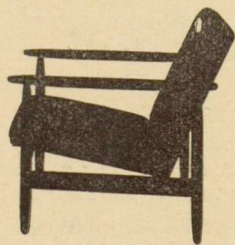
Århus brugsforening passerer 12 mill.

Med en stigning på over 10 pct. er Århus Brugsforening nu oppe på en årlig omsætning på ca. 12,4 mill. kr., hvilket svarer til, at hver århusianer gennemsnitlig har købt for 105 kr.

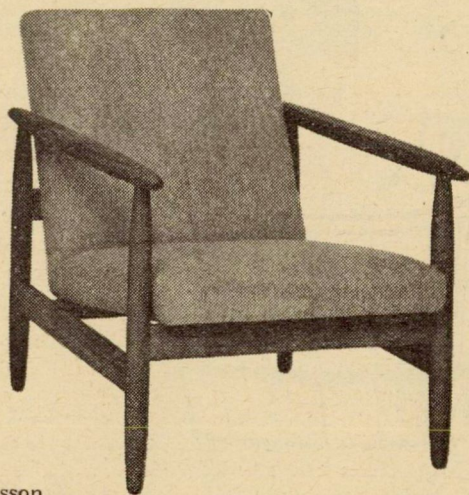
– en fordobling siden 1950. Samtidig har medlemstallet rundet de 10.000. Den nylig udsendte beretning om den store forenings resultater omfatter sidste halvår af 1955 og første halvår af 1956 og viser, at fremgangen i hovedsagen faldt på selvbetjeningsbutikkerne. Bemærkelsesværdigt var også møbelsalgets stærke stigning, som bl. a. har omfattet store leverancer til skolevæsenet i Århus og en række omliggende byer, til Statsradiofonien og Mødrehjælpen i Århus og til Herninghallen. Nye landvindinger i fremtiden er sikret med oprettelse af afdelinger i Brabrand og på Charlottehøj, begge områder i stærk vækst. Afdelingerne er udformet som moderne »Alt i een«-butikker, hvor de århusianske forbrugere kan købe alle dagligdagens fornødenheder i store, lyse og velindrettede lokaler.

JUBILÆER. 50 år: *Køge Brugsforening* den 24. november (og ikke som meddelt den 6. november). – *Horn Brugsforening* den 6. december. – *Sønder Nisum Brugsforening* d. 9. december. 25 år: *Rinkenæs Brugsforening* den 1. december.

JUBILÆUM I FDB. Den 21. november kan forretningsfører *H. J. Hansen* fra FDBs kolonialafdeling i Esbjerg fejre sit 40 års jubilæum.

- gode brugsmøbler

Armstol J 65
tegnet for FDB
af arkitekt
Ejvind A. Johansson

Armstol J 65
eg, røgfærvet,
betrukket
med heluldent møbel-
stof kr. 200.-

Leveres i følgende
farver:
Gråmeleret, skifer-
sort og flaskegrøn.

MØBLER

ALBORG, ÅRHUS, ESBJERG.
KOLDING, KØBENHAVN,
ODENSE

A/S COORDINA,
Banegårdsplads, Århus

Du danske friske strand

PÅ DANMARKS

DA H. C. Andersen for snart hundrede år siden besøgte »Danmarks afkrog, sandørkenen mellem to brusende have«, kørte han med en bondevogn fra Frederikshavn til Skagen langs stranden, det gik nemmere end ad den sandede og opkørte landevej. Skagen var virkelig dengang »Danmarks afkrog«, her kom kun rejsende, når de store strandingsauktioner blev holdt, og det var ingen lyst at skumple af sted med den langsomme postvogn. Først da Skagen i 1890 fik sin jernbane og i 1907 sin havn, vågnede den op til nyt liv og ny fremgang. For i de gamle dage havde den været en helt anseelig by.

Nu kan man nå fra København til Skagen med toget på tolv timer, og med bil fra Frederikshavn kan man komme dertil på en halv. Den nye tid er kommet til Skagen, storfiskeri og turistleben, og alligevel har byen og egnen bevaret sit gamle præg. Der er noget forblæst over alle husene og over menneskene med, men der er også en egen styrke. Hverken huse eller mennesker blæser let omkuld her længst mod nord.

Skagen er ikke først og fremmest badehotellerne og badestranden, og måske knap nok den kunstnerby, den har fået ry for at være – den er først og fremmest en djærv og dyg-

tig fiskerby. Gå først ned i havnen, for det er der, det foregår. Her holdes fiskeauktionerne i den store auktionshal, og det er nok værd at se til, når kutterne tidligt om morgenen står ind. Her lugter af fisk og tang og petroleum, mågerne skriger sultent, når fangsten landes, ru jyske stemmer runger, andre synger på det svenske, for Skagen er på sin vis også havn for svenske kuttere. Auktionen går i lyntempo, de mange tons fisk skal hurtigt videre med tog eller fiskebiler, og man skal passe på hverken at komme til at nikke eller nyse, mens auktionen foregår. Hvis man gør det, risikerer man nemlig, at auktionsholderen tager det for et bud, og at man pludselig finder sig som køber af et par kasser kuller eller gispende, levende rødspætter.

De gamle fiskere, som har lagt op, har deres gang i havnen. De henter sig et måltid fisk gratis og hører i tilgift nyt – i reglen har de selv sønner eller svigersønner på havet. – Ja, ja, siger en krumbojet, firsåring, som jeg falder i snak med i auktionshallen. – Det var jo int så nemt i dem gammel daw. Og han nikker fuld af visdom og er rede til at berette om de tider, da bådene måtte trækkes på land, fordi der ingen havn var, og hvor det kunne knibe med at komme over revlerne i hårdt vejr. Dengang var der jo

mange, der blev derude.

Han fortæller roligt, for det var livets kår. Havet krævede sit, men det kender de unge jo knap til i dag. De store kuttere på op til hundrede tons, det er jo den rene lystsejls, erklærer han. Jeg nævner om et frygteligt stormdøgn, hvor blege, grædende kvinder stod på molen i Esbjerg og ventede på deres mænd og sønner. Der var mange af dem, der måtte gå ene hjem. Have er lige farligt, som det altid har været, når det slår løs i al sin vælde. Den

gamle anbringer med omhu en ladning snus bag læben, så indrømmer han villigt, at det har sin rigtighed. Livet er nok blevet lettere, og priserne på fisk bedre, end de var i gamle dage, men den samme forkerte sø, som kunne kæntre en åben havbåd, når den skulle over revlen, kan også ramme en kutter. Det skal han aldrig benægte. Men de unge har det nu alligevel vel nemt med deres store penge, deres motorcykler eller knallerter. Det kendte man ikke til, dengang han var ung...

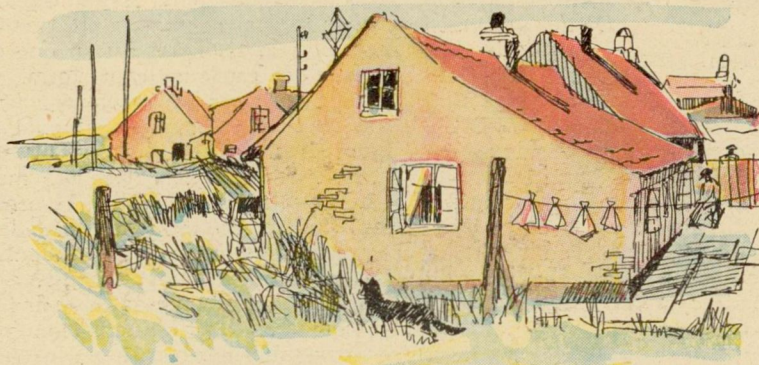
SAGNET fortæller, at dronning Margrethe strandede på Skagen og blev reddet af havbønderne deroppe. Til gengæld gav hun den lille by privilegier som købstad. En anden overlevering stammer fra et dokument, der er udstedt i 1355 af selvejerbønder i Vendsyssel. Heri berettes, at en »fordums konge på jagten gæstede en bonde ved navn Thorkel Skarpe«, og at han som tak for gæstfriheden overdrog Thorkel hele Skagen til græsning for hans

Skagen gamle fyr – ikke gen fra sømærket ved E

vilde stod. byggede de på at fiske, rindelsen til med sikkerh mern gav by 1413, at ko kendte en s at sønnen Cl den fri birk

Martørve den viser, a forsvundne var enge til, avl, her var havde gode stod at bru drev handel ske havne s

Typiske huse i Skagen Vesterby.

NORDSPIDS

tion. Øverst hele strækningen af Skagen t. h. i tegningen.

ls hestepassere
nyttig og fandt
skal være op-
Hvad man ved
t Erik af Pom-
stadprivilegier i
s i 1506 god-
for Skagen, og
den Anden gav
erret.

en og ved stran-
gang i længst
skovland. Her
g, jord til korn-
avet. Skagen by
ngelser og for-
Købmændene
ltet fisk på ty-
ck og Rostock,

med sig, hvad der var at finde.
Disse plager kom byen dog over.
Det var sandflugten, som nær havde taget livet af den.

DE jyske skove var ved at forsvinde. I mange år havde man drevet rovdrift på dem. Der var brug for tømmer til skibe, til byggeri og til brændsel, og i det nordlige Vendsyssel havde man brug for meget træ til Skagens fyr. Frederik den Aanden besluttede i 1560, at der skulle indrettes fyrtårne på Skagen og på Anholt og Kullen, og at udgifterne til dette fyrvæsen skulle afholdes af en »fyrgelt«, der sammen med sundtolden afkrævedes de skibe, som passerede Kronborg. De første fyr var en stor jerntønde, der var hængt op i et tyve alen højt stillads, rejst på en fyrbakke, og dette fyrbål slugte så meget brænde, at Vendsyssels forhuggede skove snart ikke slog til, og der måtte hentes træ fra Limfjords-egnene og Norge. Senere prøvede man med tranlygter og store talglys i en kæmpemæssig lygte, men

det duede ikke. Tranlygterne lyste for svagt, og talglysene sodede glas- set til, så lyset ikke kunne ses. I 1626 byggede man et vippefyr til stenkulsfyring, men dette fyr brugte fra en til tyve tønder kul pr. nat efter årstid og vejrlig, og de importerede kul var en dyr vare. Det skete hyppigt, at kongen ikke havde lyst til at rykke ud med penge til en skibsladning kul, og så huggede man videre i skovene, til de var væk.

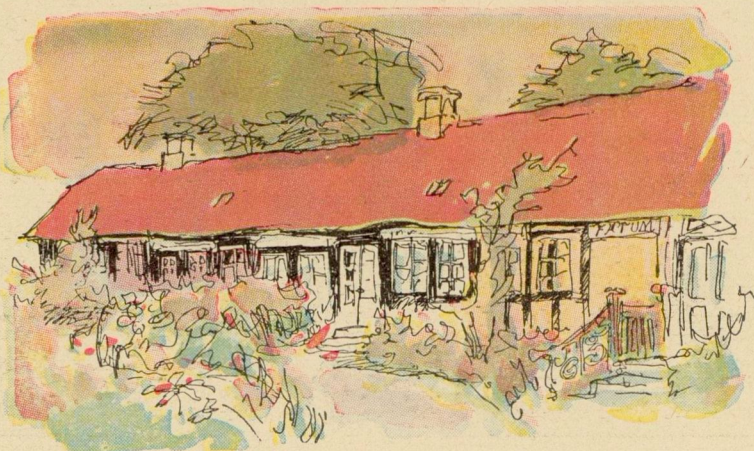
Og så kom sandflugten. Sandet piskede ind over marker og gårde, det lagde sig i høje driver, det fyldte brøndene, trængte ind i husene og knasede mellem tænderne, når man spiste. I ulykkesåret 1593 kom der tilmed tre stormflodskatastrofer, hvor havet væltede ind over landet og ødelagde det. Den ene af dem bortrev fjorten gårde og huse, ni og tres mennesker druknede, og halvdelen af sognets beboere mistede deres kvæg.

Sandflugten kulminerede i 1775. En forfærdelig storm sendte byer af sand ind over byen og egnen, og frugtbar agre og enge blev fuldstændig ødelagt. Sankt Laurentii kirke blev halvt dækket af sand. Nogle år efter måtte kirkeskibet, det længste i Vendsyssel, rives ned, og kun tårnet står i dag tilbage som et sømærke for fiskerne. Den hel- lige Laurentii kilde, som i gamle tider var et berømt valfartssted, blev helt tilsandet. Martyren Sankt Lau-

rentius, hvis rist findes i Skagens byvåben, havde ikke kunnet redde sin by, sin kirke eller sin hel- ligkilde fra katastrofe. Det så mest ud til, at den gamle købstad stod foran den fuldstændige ud- slettelse.

MEN menneskene bed sig fast. Jorden kunne ikke længere give dem føden, den havde sandet taget, så levede de af havet. Hvis man vil danne sig en forestilling om, hvordan landet dengang har set ud, skal man gå en tur til Sand- milen syd for klitplantagen eller til Råbjerg Mile ved Kandesteder- ne. Det er simpelthen små stum- per af Sahara. Eller prøv en storm- vejrdsdag at kæmpe Dem imod san- det, der pisker i ansigtet, ned til Vesterhavet, hvor brændingen ko- ger og fråder. Så ved man, hvad det var for kræfter, Skagboerne havde at kæmpe imod.

Det var den uanselige, grå mare- halmplante, der reddede Skagen og måske det halve Jylland fra sand- flugten. Den ser ud af så lidt, men den har et rodnet, som forgrener sig dybt og vidt og som binder sandet, så stormen ikke kan rejse det og feje det ind over de dyr- kede agre. Man begyndte at plante marehalm i klitterne og bjergfyr, hvor der var en smule læ. Og i dag er de gamle skove ved at gro op igen. Det er ganske vist ikke fortidens ege, men hårdføre fyrre- træer, som sejt bider sig fast i

Krøyers hus i Skagen Plantage.

Han stjal hele billedet!

Schmidt var så afgjort den blandt
firmaets repræsentanter, der stjal
hele billedet: dygtig, vellidt af
kunder og afholdt blandt kolleger.
Desuden havde han skjorte-smag, det
kunne man se på den elegante STAFET skjorte.
STAFET skjorten, dessin 2402, er af
sanforiseret poplin og fås i grå,
blå, beige eller hvid for kun **2685**

ET KVALITETSPRODUKT FRA

sand og lyng og tappert stemmer ryggen mod blæsten.

I den klare efterårsdag er her en vidunderlig udsigt fra Grenens fyr. Det blæser ikke, og små kuttere og robåde fisker ganske nær ved kysten. Der hvor Grenen rækker sin krogede pegefinger ud i havet er en ganske svag skumstribe i det blå vand. Det er Skagerak og Kattegat, som mødes. I det solbeskinnede land skimter man hvidkalkede huse og små plantager, så langt øjet rækker mod syd.

En halv snes minutters gang fra fyrtårnet er der et fredet reservat, og man overraskes over, hvor frodigt alting gror. Lyng og revling, klitroser og klittjørn, gule og røde bær skinner i solen, en silkeagtig sivlignende plante, hvis navn jeg ikke kender, har erobret de yderste klitter og synes at trives vel. Fra stranden hører man havets ensformige røst og havfuglenes skrig. Her ligger endnu tyskernes fæstningsværker fra besættelsen, og de bliver formodentlig liggende her i århundreder, for de vældige betonmasser er ikke sådan at sprænge væk. De forladte bunkers og grimme kanonfundamenter er som et hæsligt monument over en tid, som ikke fortjener at mindes.

Med sit forunderlige fremsyn sluttede H. C. Andersen sin skildring af Sagensrejsen med denne profeti: »Udholdenhed vil dæmpe sandflugten, plantagens unge dryader hvisker om kommende skov og krat, kornmark og enge. Byens huse skulle da stille sig i række med små haver foran hver; der kommer gader og stræder ud til åben, god landevej, der fører til Frederikshavn, endepunktet for Jyllands jernbaner ned til fastlandet. Frederikshavn er da havnen for dampskibene, som i få timer knytter bro mellem Norge, Sverige og Danmark; og den tid vil komme! – Fyrtårnet på Skagen, som nu står i sit første virksomheds år, vil ikke kaldes gammelt, når det opnås. . .«

Den gamle digter har fået ret. Menneskets udholdenhed sejrede over ødelæggelsen.

* * *

Rift om Andelsskolen

Et overvældende pres af nye elever til Andelsskolen i Middelfart har medført, at skolen har stoppet for bindende indmeldelser flere år frem i tiden. Det drejer sig om skolens stærkt besøgte 8 måneders kursus, hvis elevtal fra august næste år udvides til 100 for delvis at imødekomme kravene. Efter at være fuldt udlært både teoretisk og praktisk kan aspiranterne til dette kursus komme på en venteliste, men modtager først endelig besked fra skolen ca. 1 år før tiden. Samtidig har Andelsskolen besluttet at yde en håndsækning til de helt unge i brugsforeningernes tjeneste ved at åbne for korte forårskursus.

Præstekone om arbejdsglæden

*I nedenstående indlæg i Samvirkes
enquete om arbejdsglæden fortæl-
ler en præstekone om husmode-
rens kår i teknikkens tidsalder.*

Der tales i dag meget om rationalisering og mekanisering på fabrikker og arbejdspladser. Men der er et sted, hvor disse fænomener også i høj grad gør sig gældende, nemlig i hjemmet – i husmoderens arbejde, ikke mindst i landbohjem.

Da jeg en dag stod ved min vaskebalje, kom der en gammel mand ind i bryggerset. Han fortalte, hvordan forholdene var, da han i sin tid var karl på gården – en præstegård. Da var der kokkepige, stuepige, barnepige, karl og havemand. Nu klarer jeg arbejdet med det store hus, have og 6 børn alene. Det er klart, at skal det kunne gennemføres, kræver det både rationalisering og mekanisering.

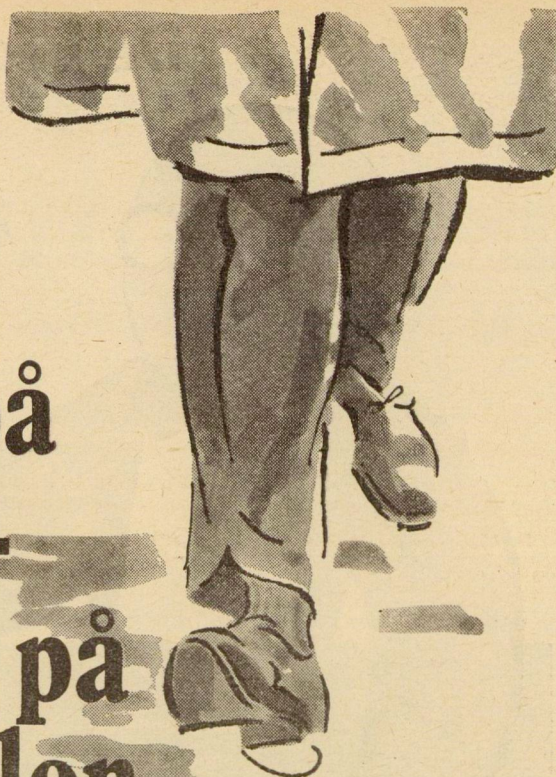
Det sidste er jo meget afhængig af økonomien, men hver gang vi har sparet sammen til et hjælpemiddel, enten det nu var vaskemaskine, centrifuge, støvsuger, røremaskine – for at nævne de større ting, har vi følt, hvor meget det lettede arbejdet, og har næsten ikke kunnet forstå, hvordan vi før kunne undvære det. Men man behøver ikke bare at ty til de store ting. Der er så mange gode og forholdsvis billige arbejdsredskaber. Det er morsomt at finde dem, og det er en fornøjelse at bruge dem. Hvad skulle jeg dog gøre uden mit gode opvaskestativ fra brugsen, min savtakkekniv og så meget andet.

Men det gælder også i høj grad om at lægge arbejdet sådan til rette, at det ikke bliver helt uoverkommeligt.

Da mener jeg, at man heller ikke skal være alt for bange for at anvende de mange gode, letanvendelige madvarer, der i dag bydes på. Hvor har jeg ofte været glad for »Bag selv« f. eks. Der er så mange husmødre i dag, der taber modet og får dårlige nerver. Arbejdet vokser dem over hovedet, og så går glæden tabt. Og er der noget, der ødelægger et hjem, er det det, at mor taber humøret. Vi husmødre er ofte alt for bange for at indstille os på det nye. Men vover vi det, vil vi opdage, at meget af det, der så umuligt ud, viste sig at kunne gøres, når man greb sagen rigtigt an. Og så kommer glæden jo helt af sig selv, glæden over det fuldførte arbejde, glæden ved at kunne gøre det pænt og hyggeligt, selv om man skal klare arbejdet ene. Man er nok ene om det, men man har et samarbejde nu med de firmaer, der skaffer de gode arbejdsartikler, og med de forretninger, der sørger for de rigtige varer.

»MIMI«

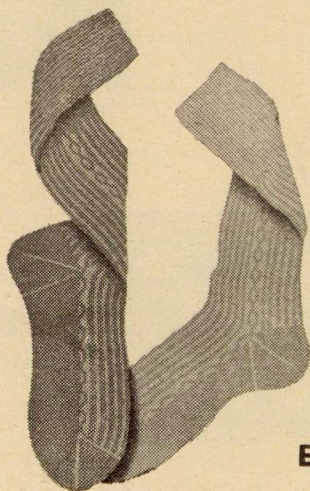
Gå på uld - slid på perlon

SUPER STAFET er fantastisk slidstærke *spunperlon* sokker, indvendig af dejligt blødt uldkamgarn.

SUPER STAFET er desuden ekstra højhælsforstærket op over skokappens kant, og sokkerne er tåforstærket med super twist perlon.

3 måneders garanti for slidstyrke.

Super Stafet, dess. 3/722,
beigemeleret eller grå

7,90

ET KVALITETSPRODUKT FRA FDB

De bedste gummistøvler til hele familien

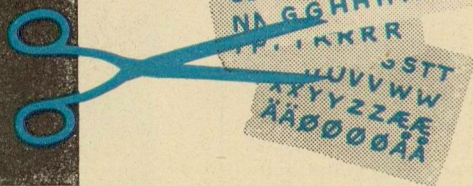
De pragtfulde FOX Special er de eneste herrestøvler i Danmark, der sælges med garanti!

Den røde refleks-trekant på FOX Special børnestøvler beskytter Deres dreng eller pige i trafikken.

Med hvert par FOX Special børnestøvler udleveres bogstaver til overføring af barnets navn på støvlernes inderside.

Far til fire køber FOX-Special til fem

Ungarn-oprørets baggrund

De blodige begivenheder i Ungarn, der endte med den brutale, sovjetrusiske nedkæmpning af folkerejsningen, fremtrådte for de fleste som et resultat af krav om politisk og national frihed, men lige så vigtig en baggrund synes oprøret at have haft i landets fortvilede økonomiske situation.

Indtil 1945 blev det ungarske landbrug, der forsørger *to trediedele* af befolkningen, drevet i stordrift under ledelse af almægtige godsejere med en forarmet landarbejderstand som billig arbejdskraft; men i årene efter krigen blev jorderne fordelt på småbrug, som tildels samarbejdede kooperativt, eller de blev samlede på kollektiv-landbrug og på statsejede godser. Imidlertid ramtes landbrugsproduktionen netop i år af en nedgang i kornhøsten på en femtedel, hvilket øgede levnedsmiddel-mangelen, og samtidig hemmedes efterårsarbejdet på stepperne af et skarpt fald i forsyningen med brændselsstoffer – skæbnesvangert, fordi landbruget er kraftigt mekaniseret efter den anden verdenskrig. Også industriproduktionen led under mangelen på kul og olie. Begge råstoffer udvindes ganske vist i mindre omfang i Ungarn selv, men situationen blev nylig forværret gennem store oversvømmelser i en række ungarske olielejer.

Råvarer – en livsbetingelse

Mulighederne for at indføre ekstra brændsel fra broderstaterne, Polen og Tjekkoslovakiet var lig nul på grund af disse landes stigende eksport til Sovjetunionen. Først da krisen blev faretruende, indvilgede Sovjet i at levere en nødhjælp til Ungarn, bestående af råolie og stenkul, men da var revolutionen allerede under fuld udvikling.

En anden grund til, at den eksisterende utilfredshed blandt de østeuropæiske folk slog kraftigst ud i Ungarn, er landets bemærkelsesværdige mangel på naturlige råstofkilder – en situation, der på grund af den handelsmæssige afspærring mod vest gør Ungarn totalt afhængig af import fra Sovjetunionen. Russisk malm, bomuld, træ og syntetisk gummi er i årene efter 1945 blevet livsbetingelsen for Ungarns opvoksende industri. Men de russiske tilførsler har navnlig i den senere tid været alt for utilstrækkelige, forårsaget dels i knaphed i selve Sovjet, dels i alvorlige driftsvanskeligheder inden for det ungarske transportsystem.

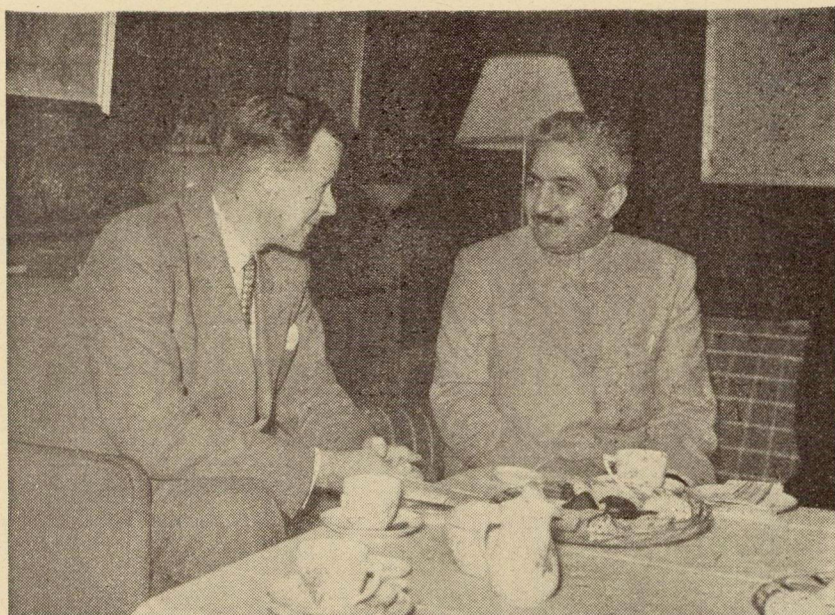
Forbrugerne forfordelt

Modsat har den store handelspartner mod øst aftaget ungarernes produktion af færdigvarer og maskiner til priser så ugunstige for Ungarn, at landet i længden ikke havde råd dertil. Også

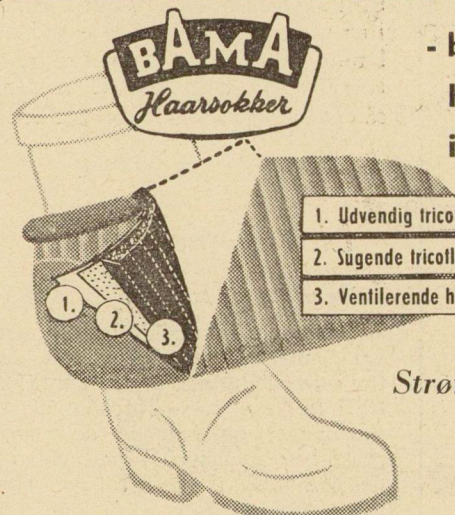
for de daglige forbrugsvarer herskede der et grelt misforhold mellem prisen på hjemmemarkedet og på eksporten til Sovjet – sukker eksporteredes således til mindre end en tiendedel af prisen i Budapests butikker.

Alt dette sammen med den dominerende vægt, som de kommunistiske

magthavere lagde på udviklingen af den svære industri til skade for forsyningen med dagligvarer, gav kommunismen et slet skudsmål som varetager af den jævne forbrugers interesser, som *Finanstidende* nylig udtrykte det i en interessant artikel om disse problemer. Herved overbelastedes Ungarns økonomi med de uoverskuelige og tragiske følger, vi alle har læst om i de forløbne uger.

Indisk justitsminister i FDB. Den indiske statsmand *Brabm Perkasb* er både justits- og økonomiminister i staten Delhi i Indien. Desuden er han formand for fællesforeningen i Delhi, og det var i denne sidste egenskab, han forleden aflagde besøg hos FDB i København. Mr. Perkasb benyttede lejligheden til at sætte sig ind i de danske brugsforeningers organisatoriske forhold, ligesom han også studerede andre grene af den danske andelsbevægelse. Her er Delhis justitsminister fotograferet sammen med FDBs førstedirektør *Ebbe Groes*.

BAMA
Haarsokker

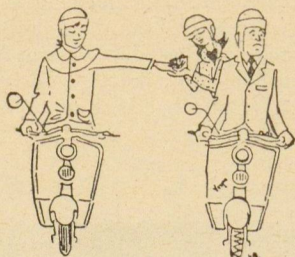
- bedste middel mod
KULDE og FUGTIGHED
i gummistøvlerne.

1. Udvendig tricot
2. Sugende tricolag
3. Ventilende haarlag

**Strømpebesparende -
Holdbare -
Vaskbare**

BAMA haarsokker giver TØRRE og VARME fødder

Fås i Brugsen og Fox Magasinerne

1

2

3

4

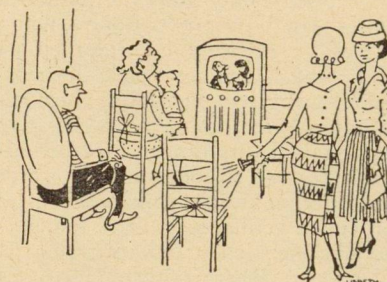
5

6

7

8

9

GÆTTEKUPON

Udfyldes og sendes inden 15. december til Samvirkes postboks 1229, København S., mærket HVAD LÅVER DAMERNE.

Nr. 1 er
 Nr. 2 er
 Nr. 3 er
 Nr. 4 er
 Nr. 5 er
 Nr. 6 er
 Nr. 7 er
 Nr. 8 er
 Nr. 9 er
 Navn
 Adresse
 Alder

Hvad laver damerne?

Alle de ni damer, I ser her på siden, har gennem deres erhverv tillagt sig visse vaner, som de har vanskeligt ved at aflægge i deres fritid. Dersom I ved at studere tegningerne kan finde ud af, hvad de forskellige damer beskæftiger sig med til daglig, kan I deltage i en ny lodtrækning om ti spændende børnebøger. Svarene skriver I på gættekuponen nederst på siden. Og husk også denne gang at angive jeres alder.

Lidt hjernepusleri

Hvor mange træer?

Der var en plantage, hvor træerne var plantet i form af en trekant - eet træ i øverste hjørne, to i anden række, tre i tredje o. s. v. Nu kom der en skovhugger og fældede de yderste træer hele plantagen rundt, sådan at der kun blev ti træer tilbage. Hvor mange fældede han?

Hvor gamle?

Hr. Smith er dobbelt så gammel, som fru Smith var, da hun var dob-

belt så gammel, som hr. Smith var, da han var dobbelt så gammel, som hun var, da hun var tre gange så gammel, som han var, da hun blev født. Fru Smith er nu tre gange så gammel, som hr. Smith var, da de blev gift, og hun var da tyve. Hvor gamle er hr. og fru Smith?

Svar: 18 træer. — Hr. Smith er 72 og fru Smith 69 år.

Hvem vandt i geografisk puslespil?

Blandt de mange, som deltog i vor sidste præmieopgave, har vi udtrukket ti vindere, der hver vil få tilsendt en bog. Til alle jer andre siger vi tak, fordi I ville være med, og bedre held denne gang!

Vinderne var: Jonna Holst Jensen, Sandgade 8, Hirtshals. Karen-Inger Kjöllér, Bækken 12, Rønne, Bornholm. Bjørn Nielsen, Stationen, Mårum. Astrid Boeslund, Rudersdalsvej 86 A, Holte. Mogens Jensen, Ny Næstvedvej 11, Slagelse. Bodil Såbo, Vesterbro 16, Ålborg. Leif Hansen, Horreby pr. Karleby St., Falster. John Karstad, Tingskrivervej 11, NV. Joan Colla, c/o Meyer, Skelbækgade 42, V. Peter Christiansen, Nye Sandviksvej 46, Bergen, Norge.

Kostens seks grundpiller

Er De ikke af de 400.000, der indtil nu har haft lejlighed til at se Statens Husholdningsråds plancher om kostens seks grundpiller, vil De sikkert snart få lejlighed til at stifte bekendtskab med de famøse grundpiller enten gennem Deres børn eller på anden vis, idet Husholdningsrådet for nylig har tilbudt samtlige landets 5200 skoler en plakat og pjece kaldet »Spis det rigtige« til brug for undervisningen i barneskolen. Samtidig har rådet udarbejdet en serie tavler beregnet for husholdningsorganisationer, skoler, udstillinger m. m. omhandlende de ældres kost, børnenes mad – begge serier ud fra princippet om de seks grundpiller – samt en tredje række tavler om hygiejne.

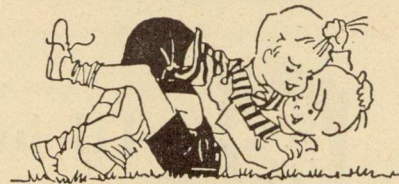
Alle tavlerne, der kan rekvireres hos husholdningsrådet for en billig penge, er fremstillet i nydeligt farveklip af Thor og Lotte Bøgelund og forsynet med overskuelig og letfattelig tekst. Er man i mindste måde i vildrede med hensyn til begreberne kalorier, vitaminer, proteiner etc., vil man ved at studere de nye tavler få den mest levende forståelse af, hvor forkasteligt det er at fylde sine børn med »tomme kalorier« i form af søde og fede sager, sukker og honningdyppede narresutter. Man vil blive klar over, at kalorier kan man sagtens få nok af, blot man spiser sig mæt. Hvad det drejer sig om, er at få tilstrækkelig med »spe-

cialnæringsstoffer«, d. v. s. vitaminer, proteiner og mineralsalte. Det får man just gennem kostens seks grundpiller, som er: frugt, brød, grøntsager, mælk og ost, kød og fisk og æg, smør og margarine. Og helst skal man have lidt fra hver gruppe til hvert måltid. En rigtig sammensat kost er især af betydning for børn i vækst og for ældre mennesker, der ofte lider af træthed og appetitløshed.

I de ni tavler, der omhandler hygiejnen, får man at vide, i hvilken

grad der er bakterier overalt, hvordan de spredes, og hvordan man bedst kan undgå dem. Når man hører, at en bakterie på et døgn kan blive til milliarder, skal man nok huske at vaske hænder lidt oftere og at være mere omhyggelig med sine madvarer. Man bliver også gjort opmærksom på, hvordan støv kan sprede smitte, så at man i fremtiden går langt uden om fejekost og tæppebanker for ikke at sprede bakterier rundt i hele huset.

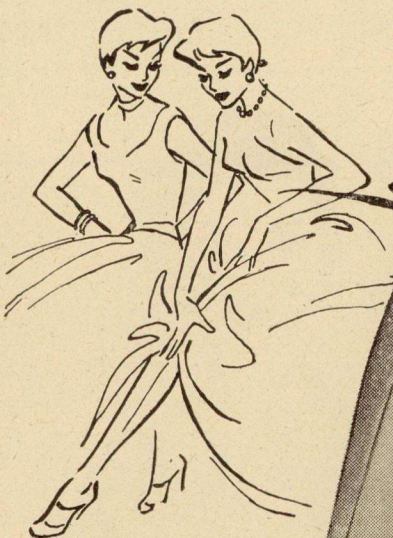
Men for øvrigt skal tavlerne ikke beskrives – de skal ses. Forhåbentlig vil De snart få lejlighed dertil

Du skulle nu hellere gå med

Norita

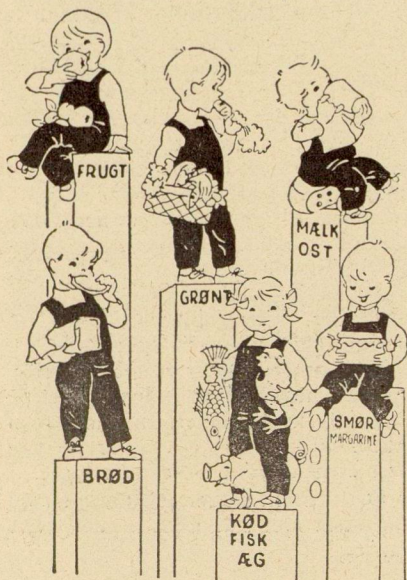
... det gør jeg

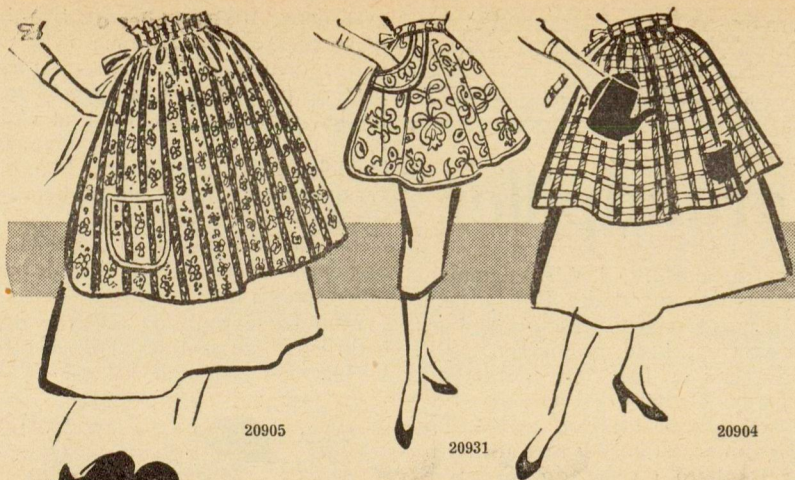

Det betaler sig at købe i BRUGSEN

NORITA sparer Dem for mange ærgrelser, og NORITA har en kvalitet til enhver lejlighed, f. eks. den raffinerede nylonstrømpe til selskabsbrug. Dessin 3/202

825

Til husets værtinde

20905. Fikst, lille mønstret forklæde med elastisk, rynket overkant **4,35**

20931. Forklæde i fransk mønster, kantet med røde og hvide belægningsbånd **4,90**

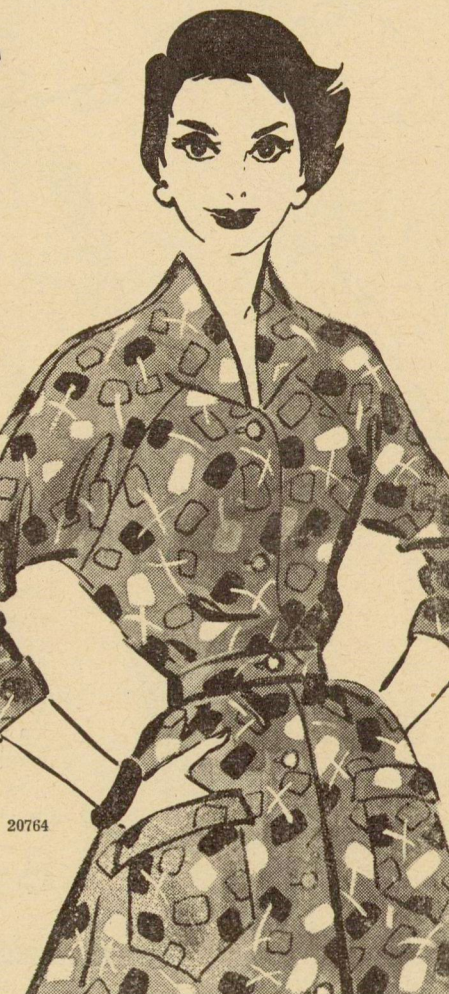
20904. Morsomt, ternet forklæde med røde lommer påsyet som motiv **6,25**

20783. Kittel, fransk mønster, lange ærmer, elastisk taille, sort, grå el. blå, str. 42-48 **28,00**

20764. Kittel med ¾ ærmer og bælte, blå eller grå bundfarve, str. 40-46 **28,45**

20783

20764

- det betaler sig at købe i
BRUGSEN

Mere om børnetøj

Kære mor til tre!

Deres artikel har jeg læst med interesse. Også jeg kender unger med deres krav, der vokser med ærmelængden, og hvormed de tyranniserer deres forældre. Og jeg kunne have lyst til at fortælle, hvordan vi klarer os med tøjproblemet hos os.

Mine tanker gik ved Deres artikel et par år tilbage i tiden til et besøg hos min svigermor. Jeg havde været fraværende et øjeblik, da jeg vågnede brat op ved, at min svigermor med sammenkneben mund sagde:

- Richard siger, at I skal ned i Magasin i morgen og købe bukser til ham, så kan jeg godt forstå, at folk ikke kan få deres penge til at slå til, det er den rene ruin med færdigsyet tøj til børn. Fordi alt skal være så fint nu, er der selvfølgelig ingen, der har råd til at blive hjemme hos deres børn, og derfor er tiden, som den er med drengebander, bedragerier o. s. v. Nej, i gamle dage var alt mere solidt, man syede alt selv, mens man sludrede med børnene, eller der kom en omvandrende syjomfru på besøg.

Jeg fortalte så svigermor, at nu var drengebukser gået ud i serie-produktion, og det kunne faktisk ikke betale sig at ofre tid på syningen.

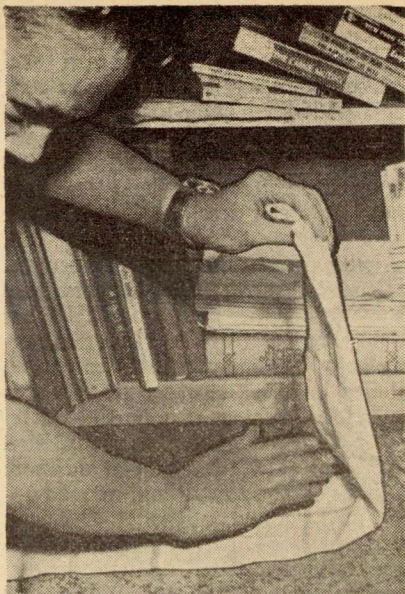
For at dupere svigermor (der skal meget til, hun har opdraget fjorten børn ualmindelig godt, og de var altid velklædte i hjemmesyet tøj) satte jeg mig alligevel en dag til at sy en gammel nederdel om til bukser under stor anstrengelse, og da jeg spurgte svigermor til råds om kanaler, måtte hun indrømme, at i gamle dage var det hele lige op og ned. Så meldte jeg mig på aftenkursus, og som min mand siger, netop dette kursus har jeg haft mest gavn af, for her fik jeg adressen på en dygtig syerske, som for en rimelig pris syer drengetøj om af gammelt.

Hver sæson tænker jeg i god tid over, hvad børnene behøver og bestiller tid hos fru Larsen, spørger hende til råds, om der af en jakke eller frakke kan blive det, jeg har tænkt mig, og så sprætter jeg op og afleverer det opsprættede i afbørstet, trådrengset og velpresset tilstand. Kursuset lærte mig at vurdere hendes arbejde. At sy drengetøj gjorde mig sur og utilnærmelig, hvorimod jeg med held har syet mange forklæder, kitler, bluser, kjoler og skjorter (lært på specialkursus).

Nyt børnetøj køber vi under udsalg, og jeg synes, det har hjulpet meget på priser og kvaliteter efterhånden, men ikke nok - også jeg ville fryde mig over et lager som Deres eftersøgte.

Deres drøm sidder jeg iøvrigt med i hånden. Der står USA på det tykke katalog!

MOR ESTHER.

Når tæppet krøller

De ved sikkert af egen erfaring, hvor irriterende det er, når tæppet krøller og vender kanten opad og indefter. Tæppet har f. eks. været til bankning og luftning udefter, og når det så rulles ud inde i stuen, kan man ikke få kanterne glatte.

Når De forgæves har søgt at rette kanten ud ved at lægge tunge bøger på o. s. v., tager De et rent viskestykke, gør det grundigt vådt under vandhanen og så lægger De klædet på kanten, som presses fast ned mod gulvet. Med små kraftige slag bankes fugtigheden ned i tæppet, som retter sig ud og bliver på plads, selv når fugtigheden er fordampet.

★ ★ ★

Små - men gode råd

FRA LÆSER TIL LÆSER

VANTER, DER SIDDER FAST. En mor-mor skriver: Når jeg strikker luffer eller vanter, laver jeg en stram kant - eller rettere et stramt stykke efter ribbeborten ved at tage 10-14 masker ind (efter størrelsen) og så tage dem ud igen, før jeg begynder på tomme-len eller hånden. Det stramme stykke er på ca. 8-10 omgange og bevirker, at børnene aldrig taber lufferne, og at de aldrig glider ud over hånden.

★

URTESUPPE. En landhusmor henkoger urtekraft til vinterens supper af køkkenhavens sidste urter. I samme vand koger hun flere hold urter, f. eks. 2 gange rodpersilletop, 2 gange porrer og 1 gang selleritop. Rødderne kom-

mes derefter i henkogningsglas og fyldes op med urtekraft, før glassene koges. Den siende urtekraft fyldes på små flasker, lidt fedt hældes i, og glassene henkoges.

★

FLØJL I AVISER. En byhusmor beretter om, hvordan hun får det vaskede fløj til at se nyt og nystrøget ud ved at rulle det i aviser, derefter børste det med luven, inden det hænges til tørre. Samme husmor undgår huller eller stopninger på de slidte albuer ved, så snart trøjerne begynder at slides, at bytte om på ærmerne.

★

MUNTRE VINDUER. I børneværelset vil man gerne have så meget lys som muligt, men måske er det nødvendigt med stores eller persiennner, fordi genboen er for nær. I stedet for det første, som ungerne uvægerligt river itu, og det andet, som er så dyrt og også kan gå i stykker, har en mor i Sorø båret sig ad på følgende måde: »På selve vinduesglasset har vi malet med udrørt vandrevet kridt (som en lind grød)

★

★

★

★

HVAD MENER FORÆLDRENE

NÅR DE SIGER:

Absolut nej.

Ikke tale om.

Aldrig.

Lad være at plage mig nu.

Jeg vil ikke høre eet ord mere om den hund (kanariesfugl, modelflyver).

Spørg mor.

Spørg far.

Jeg vil ikke love det.

Vi får se.

Jeg lover dig ...

Da jeg var dreng.

Da jeg var en lille pige.

Hvis jeg havde været at tale sådan til min far.

Hvis min mor havde set mig sådan.

Jeg siger nej.

De er da kun børn en gang.

Han er da kun et barn (snart voksen)

Nå, mor og jeg har talt om det, og ...

Måske.

Måske.

I morgen.

I morgen.

Ikke i morgen, men i overmorgen.

Ja.

Ja.

Forældrene vil ikke tage børnene med i biografen (i Tivoli, til fodboldkamp, i cirkus etc.), hvis de på nogen måde kan undgå det.

Forældrene drømmer ikke om at tage børnene med til ovennævnte endsige købe dem en hund, kat, hamster, cykel etc. Løftet er lige så meget værd som et dokument underskrevet med blod i overværelse af hele højesteret.

Far vil fortælle en stor løgn om 10 ørens købekraft, om snedriverens højde før kuglepen og plastic blev opfundet. Mor vil holde et foredrag om, at hun gik med kadetkjole, knapstøvler og fletninger, lige til hun var fem og tyve år. Far har fået at vide, at han ikke har et kuk forstand på integralregning eller på at løbe hækkeløb.

Barnet har pudret sig og malet læber.

Far mener det alvorligt.

Mor mener det endnu alvorligere.

Mor er ved at få overtaget.

Mor gik af med sejren i sidste omgang.

Pas på skoene

Fodtøjet er dyrt, og det gælder om at få det til at holde så længe som muligt. Her er nogle fodtøjsråd:

Køb aldrig for småt fodtøj – især ikke til børn, som kan tage varig skade deraf. Skulle skoen de første dage alligevel trykke lidt, kan De dryppe lidt lak på en læst på det samme sted, hvor skoen trykker, og når massen er tør, forsigtigt sætte skoen på læsten og lade den stå sådan et par dage.

Vent aldrig for længe med reparationer. Hælene må rettes, inden kapperne også bliver skæve, og sålerne skal fornyes, inden det går ud over bind-sålen eller overlæderet o. s. v.

Skift ofte sko – det er god økonomi at have mindst to par hverdagssko –

og benyt altid læster til de ubenyttede sko.

Inden De første gang bruger et par sko på gaden, skal De gnide dem ind med lys skosvætte, for at de ikke skal få vandpletter.

Har De et par særligt fine lædersko, som De gerne vil hæge om, kan De holde dem bløde og blanke ved af og til at gnide dem ind med lidt æggehvide eller vaselin.

Plettede og snavsede lædersko kan renses med en blanding af 6 spsk. skummet mælk og 2 spsk. terpentin eller benzin, hvorefter de pudses, eller man kan først gnide dem med ren benzin og derefter med skummet mælk. Også citronsaft virker rensende. Eller: benzin og magnesia blandet sammen til en grød, som man smører på skoene og lader sidde et par timer, hvorpå grøden fjernes med en stump kniv.

Skoene gnides tørre med en ulden klud og pudses med skocreme.

Det allervigtigste, når man skal pudse fodtøj, er, at børsterne er rene og i god orden. Når man mærker, at børsten ikke glider glat, må man vaske den i lunkent sæbevand tilsat *lidt* salmiak, derefter rense den i flere hold vand og tørre den i et åbent vindue efter at have slået vandet godt af den.

Brug altid en god kvalitet skocreme.

»Dinar«, den nye luksusskocreme, som Vibyfabrikkerne med stort held har eksperimenteret sig frem til, er en særlig »blød« creme, som har den fordel, at den er let at udsføre på fodtøjets overflade, samt at den hurtigt og let giver en stærk og holdbar glans. Med nye sko er det tilrådeligt at udsføre Dinar i et meget tyndt lag; hermed opnår man det bedste resultat. Det er et særkende for Dinar, at den har en meget kraftig farveevne, og dette gør den særdeles velegnet til slidt fodtøj, idet afslidte steder, revner o. s. v. i stor udstrækning dækkes. Dinar fås foruden i de gængse farver, sort, mørkebrun, læderbrun og lysebrun, også i forskellige modifarver. De sidstnævnte føres i almindelighed ikke på lager i brugsforeningerne, men vil altid kunne fås i nærmeste Fox magasin.

Diamant er i modsætning til Dinar en klassisk skocreme. Den har en fast konsistens og farver kun svagt. Også Diamant fås i samme farver og omfang som Dinar. Begge cremer giver en stærk og holdbar glans og er meget modstandsdygtige over for påvirkning af vand.

Fjern først alt snavs med en børste og gnid så cremen på i et meget tyndt lag med en lille klud; for meget creme gør skoen stiv og usmidig. Gammel skosvætte, der er blevet hård, kan gøres brugbar igen med et par dråber terpentin.

Tør aldrig vådt fodtøj for tæt ved ilden og sæt det aldrig i solen, da læderet derved skrumper ind og bliver stift. Fodtøj tørrer bedst i træk eller jævn varme. Husk at sætte fodtøjet på en læst eller stop det ud med avis-papir.

Ruskindssko, der er blevet våde, må være helt tørre, før de renses. Støv og snavs gnides af med en ståltrådsbørste, og skoene dampes godt. Knirker skoene, kan De blot dryppe et par dråber olie, helst linolie, ind langs sålerne og lade den trække godt ind. Oliens forøger desuden sålernes holdbarhed.

Trænger sålerne til at gøres vandtætte, gnider De flere gange med nogen tids mellemrum med fernis, varm linolie eller følgende blanding: 10 dele smeltet paraffin, 10 dele linolie og 2 dele terpentinolie. Men pas på, at der ikke kommer fernis på overlæderet. Overlæderet gnides flere gange med en dags mellemrum med en linnedklud dypet i ricinusolie.

vi ønsker
**De skal
gå godt!**

Der er god gang
og fin pasform i denne
maskuline og elegante sportssko.

Randsyet og i den moderne tan-farve.

Dess. 11-305 med dobbeltsål.

Dess. 11-306 med rågummisål. Str. 6-12

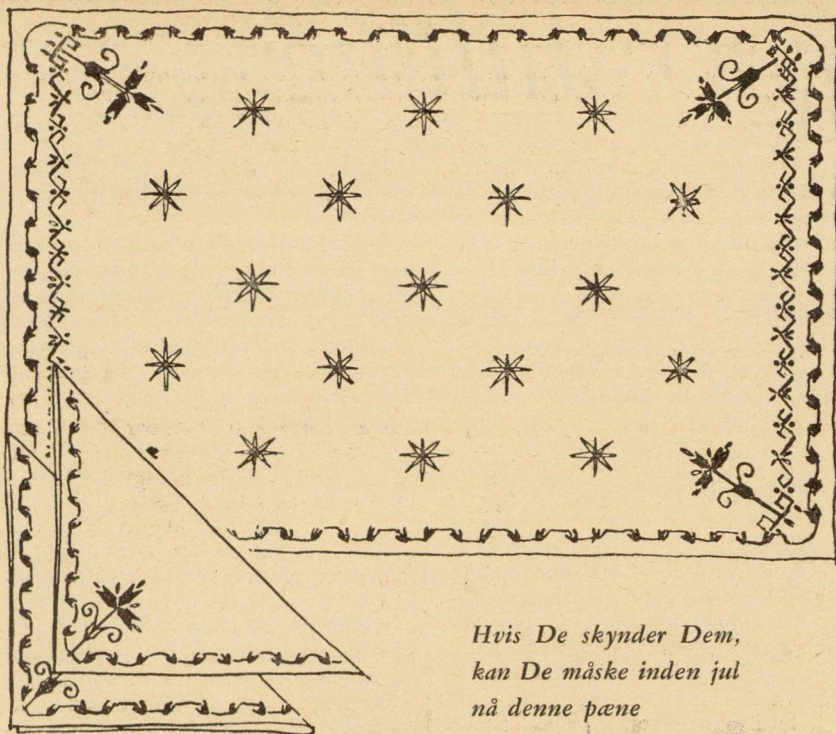
7750

Fås i

MAGASIN ANVA

FOX-MAGASINERNE

Rønne. Glostrup. Holbæk. Kalundborg
Slagelse. Nyborg. Odense. Aarhus. Skive
Kolding. Randers. Nykøbing M. Aalborg

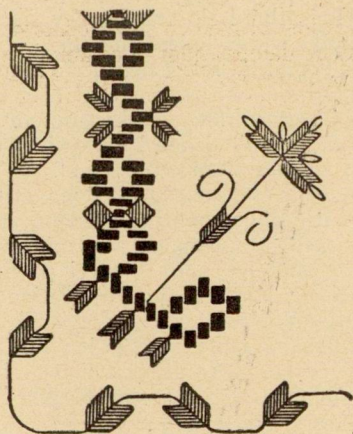
*Hvis De skynder Dem,
kan De måske inden jul
nå denne pæne*

Bakkeserviet med tilsvarende servietter

Materialer: 30 cm hvidt lærred 80 cm bredt; 6-trådet broderegarn i farverne blå, grøn, lysebrun, lavendel og sort.

Bakkeserviettens størrelse er 30×40 cm, og servietterne klippes 20 cm i kvadrat. Lav en ganske smal søm hele vejen rundt. Kalkér den yderste bladranke på tegningen herunder over på stoffet, således at den kommer en halv cm fra kanten; hjørnerne fremgår af tegningen. Den inderste bort overføres kun til bakkeserviettens endesider og skal begynde og slutte med det samme hjørnemotiv.

Med hjørneblomsten som mønster tegner De med jævne mellemrum blomster over hele servietten, idet De dog udstyrer disse blomster med et fjerde blad (dér, hvor stilken er på tegningen).

Der broderes nu med forskellige farver garn. Alle tynde streger sys med kontursting, de små løkker på blomsterne er sorte millefleur-sting, og resten er fladsyning.

Til servietterne bruges kun den yderste bladranke og en blomst i et af hjørnerne.

Hvorfor NU-HVID?

Sukker De og tænk: Atter et nyt vaskemiddel. Hvorfor kan vi nu ikke bruge BLENDA mere? Vi skal fortælle Dem de ganske simple og indlysende grunde til, at NU-HVID er kommet frem, og til at De vil blive glad for det.

Almindelig sæbe, som for eksempel BLENDA, er fremdeles et udmærket vaskemiddel, men det har den ulempe, at det bevirker udfældning af kalk, som gør vasketøjet kedeligt gråt, der som man ikke benytter iblødsætningsmiddel til vandet.

NU-HVID er fremstillet på basis af syntetiske vaskemidler og overflodiggør derfor den ofte vanskelige blødgøring af det hårde vand, vi har næsten overalt i Danmark. Også andre ulemper i forbindelse med brugen af sæbe overvindes med den nye syntetiske sæbe, der yderligere har fået visse tilsætninger, som forøger vaskeevnen og giver større hvidhed.

At syntetiske vaskemidler ikke er et ukendt fænomen, vil dagbladene

kæmpeannoncer antagelig have overbevist Dem om. Men det er værd at gøre opmærksom på, at den vejledende pris for en stor NU-HVID pakke med et indhold på 700 g netto er kr. 3,20, medens de konkurrerende mærker koster 50 øre mere for en pakke, hvis vægtindhold endda ligger væsentligt lavere!

Jo sandelig har vi grund til at være glade for, at FDB også har fået sit syntetiske vaskemiddel.

Fagbøger for kvinder

Blandt Det danske Forlags mange efterårsnyheder henvender flere sig specielt til den kvindelige læsekreds. Kogebogen »Fremmed mad smager bedst«, giver oplysning om kogevaner i en lang række europæiske lande, og giver opskrifter på forretter, supper, kødretter, desserter og bagværk i hvert af disse lande. En »smagsprøve« fra denne bog blev bragt i sidste nr. Desuden er der på Det danske Forlag kommet »Vævebogen«, skrevet af formanden for Dansk Væverlaug, fru *Paulli Andersen*, og med mange instruktive og fængslende illustrationer, dels i streg, dels med fotografier og dels med farveplancher. Det er den mest indgående bog om vævning, der hidtil er udkommet i Danmark. Den er opdelt i hovedafsnittene: materialer – redskaber – teori – mønstre, og for den kyndige behandling af stoffet garanterer fru *Paulli Andersen*s navn.

*Elsa Hagdahl*s bog »Velklædt – velplejet« er skrevet for hverdagens kvinder i alle aldre. Den er både fiks og raffineret og er på en udmærket måde stimulerende for selvtiliden.

Særlig aktuel er *Ingeborg Triers* bog »Ind under jul«, som foreligger i en ny omarbejdet udgave, stadig lige stemningsfuld, kultiveret og inspirerende. Bogen er fyldt med et væld af ideer i forbindelse med julens forberedelse.

Nu er det grønkålstid

Hvad næringsindhold angår, ligger grønkålen over de fleste andre grønsager, både når det gælder kalk, fosfor, jern og A- og C-vitamin.

Gennem en almindelig portion grønkålslangkål får man rigelig A- og C-vitamin for et par dage, samtidig med, at der også fås dækning for en ikke uvæsentlig del af kalk- og jernbehovet. C-vitaminet bevares bedst, når kålen dampes nogle minutter, før den hakkes groft.

En idé for 10 shilling

Novelle af
Christopher Morley

JEG var dengang yngste reporter ved et stort London-blad. Yderligere var jeg kun ansat på prøve og levede af forhåbninger og en yderst kneben liniebetalning.

En morgen kom Mr. »Prop« ind til mig i lokalredaktionen og bøjede sig fortroligt over mit skrivebord.

»Prop« var et øgenavn, der hang sammen med mandens stærkt spirituøse tilbøjeligheder – en eller anden havde engang set ham drikke resterne af sine kollegers ølglas. »Prop« – dette navn havde i den grad vundet hævd i bladhuset, at man forlængst havde glemt hans rigtige navn; betegnelsen »Prop« blev dog aldeles ikke anvendt i nogen fornærmende hensigt, og Prop selv syntes at være ganske godt tilfreds med det, ja, han satte vel endog en slags stolthed i denne familiære benævnelse.

Prop havde, antog jeg, en eller anden underordnet bestilling i reproduktionsafdelingen, i hvert fald duftede han foruden af brændevin også af alle mulige fotografiske lugte, og hans smudsige kittel var plettet og forbrændt af syrer.

Prop var bleg og sygelig, fordi han spiste for lidt. Han spiste for lidt, fordi han drak for meget; han drak, fordi han havde sjusket med sit liv, fordi han – nå, jeg foregriber historien. I øvrigt må nævnes, at Mr. Prop var berygtet som låntager. Fem shillings var dog hans yderste forlangende – men han fik nu heller aldrig mere! Prop var endnu ikke fyldt tredive år, men han så ud, som om han var halvtreds...

Den morgen, han således stod bøjet over mit skrivebord, havde jeg netop med stor møje og besvær sikret mig et lille forskud hos kassereren.

– Hvad er der så i vejen, Prop? spurgte jeg.

– Har De en smule småpenge i dag? spurgte han og så på mig med et blik som en pryglet hund.

– Ja, sagde jeg, det har jeg! Og tilføjede i en endnu mere uvenlig tone: – Men jeg har brug for hver eneste penny.

– Jeg vil skam ikke udnytte Dem, sagde Prop, og jeg åndede lettet op. Jeg ville kun gøre Dem opmærksom på en idé til en glimrende artikel... De kan med lethed tjene fem pund på den og behøver slet ikke at dele med mig.

Forslaget syntes at vise, at Prop ikke var utilbøjelig til at vise sig taknemmelig for tidligere udviste tjenester. Havde han i dette øjeblik bedt om en shilling til et par snapse, havde han fået den.

– Fortæl, kære Prop, fortæl...

– Det drejer sig naturligvis om en kvinde, sagde Prop, ung, smuk og alt det der. Jeg vil slet ikke forsøge at beskrive hende – »vilde roser med dugdråber på«, »øjne som himmelblå martsviol i skovens mos«, forstår De. (Prop talte et vidunderligt og udsøgt Oxford-engelsk). Hun stammer fra Layton, en lille by i Norfolk. Hun kommer altså til London for første gang, udelukkende i den hensigt at opsoge sin ungdomsven og forlovede, Francis Kean. Hun står umiddelbart foran giftermål med en ung, pæn, velhavende købmand i Layton, men denne unge pige – Evelyn Hoppner, hedder hun forresten – vil først opsoge ungdomsvennen, som hun aldrig rigtigt har kunnet glemme, selv om hun kun yderst sjældent har hørt fra ham. Kort sagt, inden hun indgår dette ægteskab vil hun gøre et sidste forsøg på at få fat i Francis, som hun påstår ikke kan have glemt hende – fattig er hun, pigebarnt, og ægteskabet vil betyde en økonomisk sikkerhed for hende – alligevel vil hun så gerne træffe sin Francis igen – noget, der naturligvis ikke kan lade sig gøre. Fyren er selvfølgelig gået i hundene eller har fået fat i et andet pigebarnt.

Tænk nu denne situation: Hun står ganske alene i London, hvor hun aldrig har været før – en virkelig smuk og uskyldig ung pige, denne Evelyn, som har bildt sin mor ind, at hun er taget på besøg hos sin tante. Alle sine fattige penge har hun anbragt i billetten til London. Jeg mødte hende tilfældigvis på Euston station. – De ser nok, at hun ubetinget må skaffes tilbage til Layton. Jeg har anbragt hende hos en bekendt, men De ved, jeg har jo ingen penge og kan intet gøre for hende.

– Prop, sagde jeg, jeg har ladet Dem tale ud, men endnu har jeg ikke opdaget nogen særlig vidunderlig idé. Hvert eneste tog, der ankommer til baggårdsene i London, er fuldt af unge smukke piger.

– Jamen, kan De ikke se, hvilket glimrende læsestof en sådan historie vil være. De er mand for at lave en sådan reportage. »Ung kvinde alene i London« – »Dagliglivets tragedie« eller sådan noget lignende kunne De sætte som overskrift. Desuden gør De en god gerning ved at hjælpe hende – billetten koster ikke mere end otte shillings, og De vil jo magelig kunne tjene ti gange så meget på en sådan rørende artikel.

– Jeg har hårdt brug for mine penge, Prop, og jeg kan ikke hjælpe Evelyn Hoppner! Jeg bøjede mig over skrivemaskinen og lod, som om jeg ville tage

fat på mit arbejde igen. Men dette vag af et menneske ville ikke lade mig i fred.

– Forstår De da ikke, sagde Prop med en art fortvivlet ro, at denne pige må rådes og hjælpes. Hun må bringes til at indse, at hun skal tage hjem – ikke i morgen eller i aften, men nu, nu med det samme. Jeg troede så bestemt, at det ville være stof, de kunne lave en god artikel af og en god forretning – men – men, De kan da nok indse, at hun må hjem til Layton, den stakkels pige – kan De ikke nok?

På det tidspunkt kendte jeg min skæbne. Jeg var altså udset til at bruge mine surt erhvervede penge på redningen af en vis Evelyn Hoppner. Men det svor jeg højt og helligt: når jeg på hans bekostning skulle optræde som barmhjertig samaritan – så skulle han i hvert fald ikke selv have så meget som een penny!

Jeg var nærmest rasende. – Nå, lad os så komme af sted! snærrede jeg og trak jakken på.

EN halvgammel, snavset kone lukkede op. Da hun så Prop stå bag mig, sagde hun blot: – Hun sidder inde i dagligstuen.

Prop og jeg gik indenfor. På divanen sad en ung kvinde. Hun var virkelig smuk! Hun græd og spiste bolcher – begge dele med stor lidenskab.

– Min ven her, sagde Prop – og jeg gyste uvilkårligt ved denne titulatur, – vil fortælle nøjagtigt det samme, jeg har sagt...

– Ja, kære frøken, jeg skal med fornøjelse hjælpe Dem, men jeg... kender jo ikke rigtigt de... nærmere omstændigheder...

– ... der er ikke så meget at fortælle, hulkede hun, jeg anede ikke, at det var så frygteligt at være alene i en storby... og hvis jeg ikke tilfældigt havde truffet den herre (hun pegede på Prop)...

Hun afbrød sig selv og gav sig til at hulke endnu højere end før.

– Fortæl nu roligt den herre alting, sagde Prop, han er min ven! (Jeg begyndte efterhånden ganske langsomt at vænne mig til denne benævnelse) og han vil give Dem et godt råd.

– På næste søndag skal jeg giftes med den unge købmand i Layton; han er virkelig så sød og god mod mig, men i går satte jeg mig alligevel på min cykel og kørte til jernbanestationen. Min familie tror, at jeg er taget på besøg hos min tante... men jeg ville se, om jeg kunne finde min Francis her i London... jeg vidste jo slet ikke...

Hun svelgede et par gange.

— Vær nu ikke så ked af det, frøken Hoppner, sagde Prop i en godmodig tone, men ret smagløst, forekom det mig. De kan jo godt lide den unge købmand, og han holder meget af Dem.

— Jamen, jeg kan jo ikke gøre for, at jeg ikke kan glemme Francis. Vi har kendt hinanden, siden vi var børn ... jeg elsker ham endnu, og jeg er overbevist om, at han heller ikke kan glemme mig. Han rejste til London for at tjene penge, så vi kunne gifte os — det er ganske vist flere år siden, og han har næsten heller ikke skrevet i al den tid, men alligevel, alligevel ... Francis og jeg elskede hinanden så højt, vi brækkede en guldring midt over og bar hver sin halvdel, vi svor hinanden evig troskab og lignende barnagtigheder — men trods alt. —

Så talte jeg til miss Hoppner, så godt jeg kunne, om at man kun i de sjældneste tilfælde gifter sig med sin ungdomskærlighed, at det ofte kun vil føre til sorg og ulykke hos begge parter, og at man måtte tænke på realiteterne, at man ikke evigt kan leve på minder fra fortiden. Og en hel masse andre billige og letkøbte trøstegrunde.

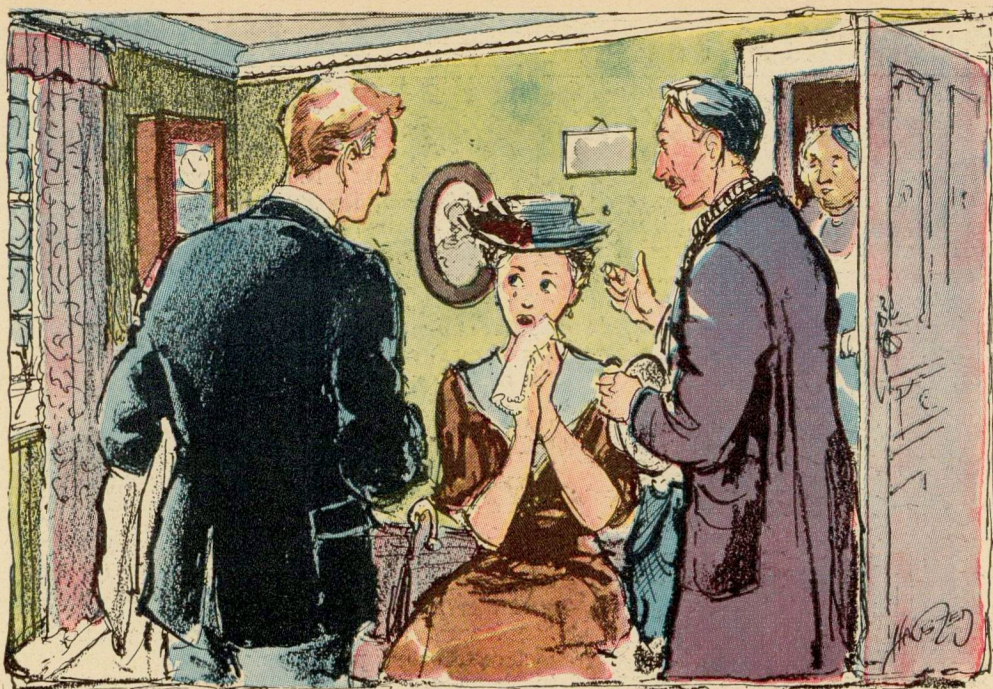
Jeg sluttede: — Tag tilbage til Layton, gift Dem med den unge mand, der holder af Dem, og skænk ikke den Francis Kean en tanke mere. Han fortjener det ikke. De skal se, han har nok fundet en anden pige eller er blevet et forsumpet individ!

Den stakkels pige gav sig igen til at græde, men det lykkedes omsider Prop og mig i forening at overtale hende. Hele tiden nikkede han bifaldende, når han mente, jeg var fremkommet med et særlig godt argument.

Endelig drog vi alle tre af sted til Euston station. Det viste sig, at billetten var lidt billigere end de otte shillings, så jeg købte en pose konfekt til pigebarnet og en lille buket blomster til trøst og erindring om Prop og mig. Da toget kørte, stod hun ved kupévinduet, viskede hele tiden tårer bort fra øjnene, medens hun vinkede til os.

Vi var pludselig med et ryk tilbage i dagliglivets nøgterne verden. Jeg puttede resten af mit forskud i lommen og så lidt foragteligt på Prop, der med længselsfulde blikke så pengene forsvinde. Pokkers også, at det menneske ikke kunne tænke på andet end spiritus.

På hjemvejen spurgte han: — Tror

— Hun sad i sofaen, græd og spiste bolcher — begge dele med lige stor lidenskab.

De virkelig ikke, De kan lave et eller andet ud af dette stof? Det ville glæde mig sådan, om De kunne lave en rigtig god artikel. En »sandfærdig beretning« måske ...

— Ganske udelukket! sagde jeg kort. De ville anse mig for forrykt, hvis jeg kom op på redaktionen med sådan noget. Jeg har gjort miss Hoppner en tjeneste, og det må vi være tilfreds med.

Jeg væbnede mig mod hans bedende blikke — jeg forstod tydeligt, at han mindst havde anslået sin idé til to flasker brændevin. Jeg sagde: — En historie om en ungdomskærlighed — en ganske banal historie og tilmed uden nogen som helst pointe ... historien

har overhovedet ingen pointe!

— En pointe? sagde Prop fortrydeligt og bedrøvet, som om han nu selv indså, at hans idé var ganske ubrugbar. Så knappede han sin jakke op og viste mig sin tynde, billige urkæde. Der hang en halv guldring ved låsen!

— Hvad i alverden ...? sagde jeg og stirrede som lamslået på den jammerlige skikkelse ved siden af mig.

— Nå, ja, sagde han med et trist smil, Francis Kean fra Layton ... også kaldet Prop. Havde hun vidst det, havde hun grædt endnu mere!

Så greb jeg ned i min lomme og gav ham resten som betaling for ideen. Og jeg var slet ikke ked af at gøre det.

Kgl. dansk patent af 25. okt. 1904

DECROTTE'S

hals- og brystsaft

et fremragende husmiddel, rigt på styrkende A-vitaminer — yndet af børn og voksne, uundværligt for rygere og talere.

DECROTTE'S

hals- og brysttablet

er velsmagende og lindrende og kan fås overalt.

★

Fabrikken
DECROTTE'S
København F.
Tlf. Central 2613

IDAG

En sund og billig ret

VITANA

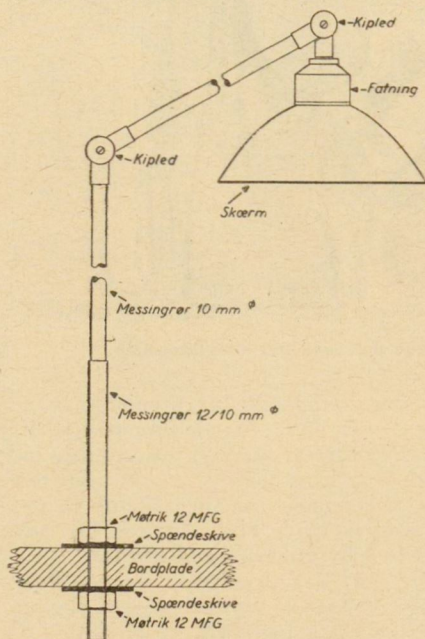
ØLLEBRØD

Er tilsat øl og straks klar til brug!

Kog VITANA ØLLEBRØD op med vand — og De har straks en dejlig »hjemmelavet« øllebrød. 6 store portioner for 1 kr. Og De kan let lave en enkelt portion ad gangen, for VITANA ØLLEBRØD er tilsat øl

En praktisk værksteds-lampe

Da de fleste værkstedsfolk er henvist til at arbejde i deres værksteder i fritiden, vil det sige, at meget af arbejdet må udføres ved kunstigt lys. Det vil derfor være en fordel at få lyset koncentreret ved de steder, hvor man har brug for det, og det vil i de fleste småværksteder være ved skrue-

stikken, hvor man udfører arbejder med opmærkning, boring, filing, gevindskæring o. s. v.

Den viste lampe er beregnet til montering på filebænken, og man opnår de bedste lysresultater ved at foretage monteringen ca. 15 cm fra filebænkens bagkant og ca. 10 cm til venstre for skruestikkens midterakse. Lampen er bogstavelig talt indstillelig i alle retninger, idet den kan hæves og sænkes, drejes i lodret og vandret retning

og finindstilles med lampefatningens kiplede. Man kan i praksis altid dirigere lyset, som man ønsker det.

Til fremstillingen har man brug for 1 stk. messingrør med 10 mm's lysning (godstykkelsen må være 1 mm, således at den udvendige diameter bliver 12 mm) samt to længder messingrør med en udvendig diameter på 10 mm. Endvidere skal man bruge to kiplede, en fatning og en metalskærm (som kan købes i fotoforretningerne i blank aluminium), to stk. messing-møtrikker med metrisk fingevid 12×1 mm og to stk. spændeskiver (messing) med 1/2" hul (12,7 mm) samt naturligvis ledning og pære.

Der er på tegningen ikke angivet, hvor lange de forskellige rør skal være, idet dette naturligvis afhænger af de lokale forhold, hvorunder lampen skal anvendes. Man må derfor, inden man køber rørene, måle op, hvor høj man ønsker lampen i udtrukket stand, hvor bred filebænken er o. s. v. og så disponere herefter. Det kan oplyses, at modellen er udført med 40 cm's længde i alle tre rør.

På det 12 cm's messingrør skæres metrisk fingevid (12×1) i en sådan længde, at gevindet kan nå gennem bordpladen og de to møtrikker og spændeskiver. På det ene 10 mm's messingrør skæres gevind (10×1) i den ene ende, medens man på det andet skærer i begge ender. Herefter kan lampen samles. Har man ingen 10 mm's snitbakke, kan man bore kiplede's hul op med et 10 mm's metalbor, stikke røret ind og lodde det fast, men gevindsamlingen er selvfølgelig den bedste.

Så kommer vi til anbringelsen på filebænken. Man bestemmer, hvor lampen skal have sin plads og afmærker dette sted, hvorefter man borer et

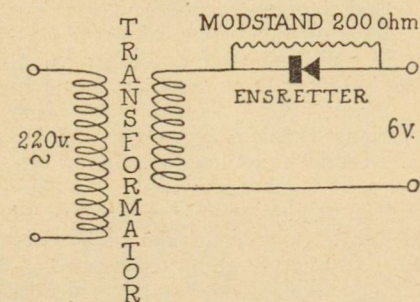
hul gennem bordpladen med et 1/2" bor. Denne boring må foretages aldeles nøjagtig. Kontroller derfor under arbejdet, at boret er absolut vinkelret på bordpladen ved hjælp af en vinkel. Når hullet er boret, skrues det 12 mm rør på ved hjælp af de to møtrikker (husk spændeskiverne). Man stikker derefter messingrøret på de 10 mm ned i hullet i det store rør og prøver pasningen. Denne skal være så stram, at lampen kan stå i en hvilken som helst stilling. Er den for stram, kan man polere det tynde rør lidt med ståluld, men prøv jævnligt under denne proces! Er der for løs pasning, kan man udvide det nederste af røret lidt med en knophammer. Normalt vil der ingen problemer være, idet rørene er ret nøjagtigt fremstillet.

* * *

Ny strøm på batteriet

De kraftige batterier, der ligger f. eks. i store håndlygter, er ret dyre i anskaffelse, og hvis man er storforbruger af elektriske elementer, kan det til tider betale sig at oplade et udbrændt element.

Opladningen kan foregå ved hjælp af en lysnets-transformator, der på sekundær-siden afgiver 6 volt. Transformatorens to sekundær-poler forbindes til elementets pol-skruer, men i den ene ledning indskydes en modstand på 200 ohm (købes i en radioforretning) og en ensretter på ca. 100 milliamperer. Den tid, der medgår til opladningen, svinger med batteriets stand.

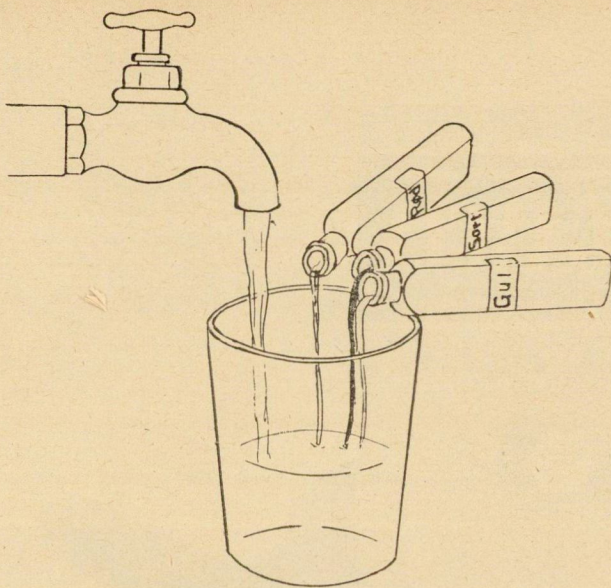
- bestil markfrø fra FDB nu...

Ved at bruge frø fra FDB af DLFs avl

skabes de bedste muligheder

for en god og tilfredsstillende høst

i Brugsen

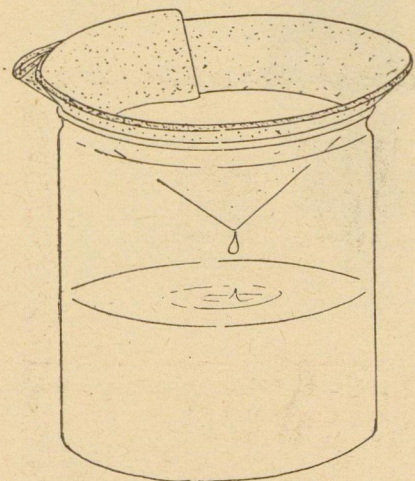

... OG SÅ BEJTSER VI

Finere møbler og dermed beslægtede træarbejder males ikke, men forsynes i stedet med et gennemsigtigt overtræk, ofte kaldet naturtræsbehandling.

Man kan købe de tre hovedfarver – rød, sort og gul – og under til sætning af vand blande sig frem til ønskekuløren. Ved fremstilling af lyse blandinger må den sorte stamfarve til sættes med anstand – næsten dråbevis –, for den slår hårdt! De i husholdningen anvendte frugtfarver er nær beslægtede med og kan udmærket erstatte de ordinære *anilinbejtsere*, når det drejer sig om hjemmehåndværket; den sorte farve kan doubleres med almindeligt *sort blæk*. I nødsfald kan man brygge en nøddebejtse af almindelig madkulør.

Er træet pudset med sløvt værktøj og halvslidt sandpapir, vil bejtsens fugtighed rejse træet i overfladen. Denne

Hvis man selv laver shellak, skal den helst ses gennem et stykke hattefilt.

rigtig til sin ret, når årenes bølgede forløb med afvekslende stærk og svag vandopsugning fremhæves ved en let overgang med sandpapir eller ståluld. Eller man ønsker at give møblet et antikt præg ved at efterligne det naturlige slid på hjørner, kanter og andre udsatte steder for lakeringen. Kombineres denne patinering med en tilpas mat finish, kan resultatet blive yderst flatterende.

Det egentligt beskyttende lag kan bestå i linolie, lakfernis, celluloselak eller shellakspolitur; sidstnævnte kan igen varieres efter behag, lige fra simpel strygning med eller uden mellemiggende afslibning og afsluttende opudsnings over den mere komplicerede politurboning til den rigtige regulære håndpolering, som kun de færreste har evner og mulighed for at lære til bunds.

Ting i teaktræ behøver blot en indgnidning med olie for straks at se dyre ud; suppleres det med et par strygnings pjasktynd politur, fås en yderst robust overflade, der kan holde i årevis og til enhver tid friskes op. Havemøbler i hårdtræ er bedst tjent med lakfernis for at kunne tåle en gang regnvand. Til indendørs inventar findes der ikke noget taknemmeligere end shellak opløst i sprit. Takket være dens store indtrængningsegenskaber slides den vanskeligt igennem til det bare træ; og nok er celluloselakken glashård at slide på, men ved dagligt brug går man uden anstrengelse igennem på hjørner og skarpe kanter. Noget sådant ses kun sjældent, hvor der har været anvendt politur. Under det ret seje »dæk« ligger en zone bestående af træ plus shellak, og en komplet gennem-

ruhed kan fjernes ved slibning før lakpåføringen; men det er bedre at få den lille »børnesygdom« overstået ved en forudgående afvaskning med rent vand, nogle timers tørring og en forsigtig, men grundig afslibning med sandpapir nr. 0. Den påfølgende bejtsning vil da kun have en ubetydelig virkning på overfladekvaliteten; en kraftig afgnidning med en grov klud eller en tot krølhår er som regel tilstrækkelig til at gøre træet tjenligt til strygning; med mindre særlige forhold taler for en svag partiel bortslibning af farvestoffet.

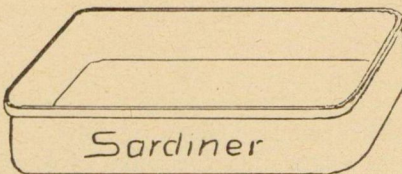
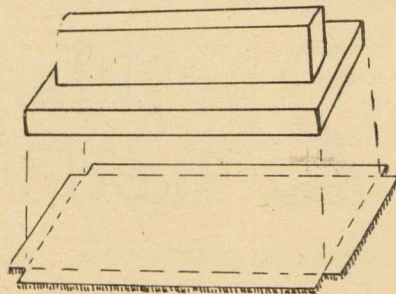
Flammet birk f. eks. kommer først

slidning har karakter af værdig patina.

50 gram shellaksblade (koster en halv kroners penge) knuses og fyldes i en halvflaske sprit, helst 96 %. Dette blandingsforhold giver en svarhedsgrad, som selv en amatør kan være tjent med at anvende. I løbet af en dag vil de være opløst, hvis man en gang i timen rører til bunds med en lang, tynd pind.

Den grumsede, lys-gulbrune politur er nu ubegrænset holdbar, opbevaret i tæt lukket flaske, og kan anvendes med det samme. De almindelige handelskvaliteter i shellak indeholder imidlertid en del urenheder, der dels forringer slidstyrken, dels misfarver de behandlede emner. Hvidt ahorn bliver således grågult, mens ibenholt og mørkbejtsede ting får et grønligt skær. De uheldige bestanddele kan fjernes ved filtrering gennem hattefilt, hvorved der fås en relativt klar og gennemsigtig rødbrun vædske næsten uden bivirkninger.

Påstrykning kan foregå med en blød pensel, der altid vil være klar til brug, hvis den mellem benyttelserne er lukket inde i politurflasken; spritdampene vil da modvirke udtørring. Men så må den

En plydssvaber er uundværlig til bejtsning af større, glatte flader.

ikke have jernring, der omgående vil ødelægge polituren; enten kobberring eller sejl garnssurring!

Navnlig efter første og anden gangs strygning vil politurfladen være temmelig nubret og må derfor efter et par timers tørring slibes let med fint sandpapir inden videre behandling. De efterfølgende lag behøver ikke mellem-slibning. Først når man synes, der er påført nok, 4-8 gange med den for nævnte koncentration, kan man efter et døgn afsluttende tørring, mattere arbejdet med sandpapir 00, finslibe med ståluld, børste igennem med en gammel klædebørste og eventuelt – hvis træets overflade skønnes at være tilstrækkelig lakmættet – pudse det op med metalpudsecrème.

Den kraftige Fragancia i den yndede cigarfacon er en virkelig drøj og fyldig cerut. Fragancia er rullet af de bedste Sumatra og Java tobakker med finere Brasil-indlæg.

0,45

2 populære mærker

Den populære Gloria cigarillos er også af fine, oversøiske tobakker. Gloria er en let type med fin brand og smag.

0,30

DET BETALER SIG AT KØBE I BRUGSEN